Postimees

Ilmub iga päew.

Toimetus ja peakontor Tartus, Jaani 11.
Toimetus ja kontor Tallinnas, Wene 1.
Telefonid Tartus: Tegewtoimetaja 2-86, siseriigi ja Tartu teadete toim. 1-86, kaugeköned 9-86, ärijuhatus 65, talituse üldtelefon 80, raamatukauplus 2-50.
Telefonid Tallinnas: Toimetus 30-81, kontor 16-11.
Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soowil.
Kuulutuste hinnad: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 senti, teksti sees 12 senti ja tekstis teksti kirjaga 15 senti mm weeru laiuses. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha waliku soowe täidetakse ainult wõimalust mööda.
Kuulutusi järgmise päewa lehe jaoks wõetakse wastu kella 2-ni päewal, laupäewiti kella 1-ni päewal „Postimehe" raamatukauplusest, Suurturg 16 ja kontoris, Jaani tän. 11/13.

Üksik number 5 senti.

„Postimehe" ja ta maksuliste lisade tellimishinnad:
Postiga: 1 kuu 150 s., 2 k. — 300 s., 3 k. — 370 s., iga lisakuu 120 s., 6 kuud 725 s., 12 kuud 1400 senti.
Postita: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 325 s., iga lisakuu 105 s., 6 kuud 625 s., 12 kuud 1250 senti.
Tartu linna tellijatele. Kojukandmisega: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 370 s., iga lisakuu 110 s., 6 kuud 700 s., 12 kuud 1350 senti. Talitusest ära wiies: 1 kuu 125 s., 2 k. — 250 s., 3 k. — 320 s., iga lisakuu 100 s., 6 kuud 600 s., 12 kuud 1200 senti.
Wälismaale — 4 krooni kuus. Poola, Leedu, Lätimaale — kodumaa hinnad.
„Maamees" 30 senti kuus. „Sädemed" 120 senti aastas, 60 senti poolesaastas, üksiknumber — 35 senti; ilmub 4 korda aastas. „Lasteleht" 10 s. k. „Terwis" 160 s. aastas, 80 s. poolesaastas, üksiknumber — 45 s.; ilmub 4 korda aastas. — Aadressi muutmine 25 s.

Nr. 156 Laupäewal, 13. juunil 1931. Tänast lehte 8 lehekülge 75. aastakäik.

Tartu üdvözli a távoli rokonokat!

Máma van szerencsénk és örömünk udvözlni akadémikus Tartuban távoli rokonokat, a magyar testvérünket!

Távolság a magyarok és észtek között nem volt képés az a két nép közeledő irányoknak ellenallni. Itt és ott dobognak a szivek a finn-ugor népeknek a nagy jövönak! Föoszlop annak a nagy jövöhez a nagy, magyar nép.

Éljen magyarország! Éljen a magyarok!

Tartu tervitab kaugeid hõimlasi!

Meil on au ja rõõm täna terwitada akadeemilises Tartus kaugeid hõimlasi — ungari sugulwendi ja õdesid!

Kauge wahemaa eestlaste ja ungarlaste wahel pole suutnud takistada mõlema rahwa ühinemispüüdeid. Need püüded pole küll weel suutnud kujuneda tihedaiks ja konkreetseiks sidemeiks, kuid pole kaugel aeg, kus Ungari ja Eesti on loonud enesele kindla ning wankumatu pinna kultuurseks ja waimliseks ühistööks.

—

Soome-Ugri kongressid, kuhu lugupeetud külalised läesolewalgi korral on matkateel, on kindlaks pandiks sellele, et Ungari-Soome-Eesti hõimlustunded ei püsi ainult romantilisel tasapinnal, waid arenewad konkreetseiks aktsioonideks kolme sugurahwa wahel. Meie kõik teame, et siin on palju raskusi wõita, kuid hea tahe ja palaw süda weeretawad kõik tõkked eest.

Seda head tahet ja palawat südant näeme selleski, et ungari hõimumaalased nii suurel hulgal on tõtanud soomesoo rahwaste ühistele pidupäewadele. Meie linnas on neil wõimalik küll ainult lühikest aega peatuda, kuid kujunegu see lühikenegi aeg soojadeks ja otsekohasteks sõpruspuhanguteks.

Elagu Ungari! Elagu ungarlased!

Ungarlased Tartus.

Silmapaistwaid riigi- ja kultuurtegelasi.

Täna hommikuse rongiga jõuab Tartu üle 300 ungarlase, kes peatuwad siin pool päewa läbisõidul Soome-Ugri hariduskongressile Helsingis.

Külalaste hulgas wõime märkida silmapaistwamaid Ungari riigi- ja kultuurtegelasi. Nii wõtawad külaskäigust osa: dr. krahw Paul Teleki, endine peaminister, Soome-Ugri hariduskongressi ungari toimkonna esimees, dr. Aladar Bán, Turaani Seltsi abiesimees, ungari toimkonna peasekretär, tuntud hõimutegelane, Al. Ispanowitsch, ungari toimkonna sekretär, O. Feigler, ülik. raamatuk. sekretär, mag. Josef Farago, dr. A. Horger, Szegedi ülikooli professor, dr. E. Wiránji, endine Tartu ülikooli ungari keele lektor (ühes abikaasaga), dr. E. Jeney, patoloogia professor, dr. S. Batky, Ungari rahwusmuuseumi etnogr. osak. juh., dr. K. Brede, nahahaiguste eradotsent, dr. N. Novak, kirurgia eradotsent ja haigemaja direktor, dr. St. Ezsedi, Debreceni ülikooli etnograafia dotsent, ja palju teisi ülikooli õppejõude.

Peale nende on oodata kunsti-, haridus- ja riigitegelastest: Alice v. Felvinczy, wiiulikunstnik emaga, proua Edith A. Zmertich, klaverikunstnik, Stefan Benyács, katoliku preester, dr. L. Suchowsky, ewang. usu pastor Budapestis, L. Jakos, reform. usu pastor, dr. A. Bogsch, gümn. õpetaja, Julius Fejér, ministeeriumi nõunik, dr. Tibor Elek, siseministeeriumi nõunik, E. Veress, endine Kolozswari linnapea, dr. K. Bényi, postipeadirektor, dr. L. Prém, lehakaswatuse nõukogu peasekretär, K. Kapulyay, Budapesti elektritrammi direktor abikaasaga, dr. Thomas Both, adwokaat jt.

Sõjawäelastest tulewad loodetawasti dr. S. Zamaroczy, kolonelauditor, ja A. Rewiszky, end. kolonel. Tehnika eriteadlastest: Joh. Héjj, metsanõunik, Joh. Stubnyay, metsainsener, Joh. Moticska, mäeinsener j. t. Kokku tuleb 15 inseneri.

Peale ülalmainitute (milline nimestik pole muidugi kaugelkti täielik) on loota weel haridusministeeriumi ülikooli ja teadusepolitika osakonna riigisekretäri dr. K. v. Sily'd.

Külalised tutwustwad tänase päewa jooksul Tartu waatamiswäärsustega. Pidulik wastuwõtmine sünnib Tartu jaamas rongi saabumisel laupäewa hommikul kell 6,28.

Ungari külalised Riias.

Riiast, 12. juunil. Riiga jõudis 340 pealine Ungari ekskursioon, nende hulgas palju tuntud seltskonnategelasi. Pärast tutwunemist Läti pealinnaga ja Riia ranna waatamist, sõitsid ungarlased reede õhtuse rongiga Tartu poole edasi.

Malmö lennujaam leekides.

1200 l. bensiini plahwatus — ½ milj. krooni kahju.

Malmöst, 12. juunil. Malmö lennujaamas, mis on Rootsi kõige suurem lennujaam, oli raske tuleõnnetus. Tuli häwitas suure lennukoja keskmise osa, suure kolme mootoriga lennuki, ja muid esemeid. Tuli sai alguse elektrilambist, mis ühe mehaaniku käest maha kukkus ja purunes. Lambist wõttis põrandal tuld bensiin. Järgnes bensiiniplahwatus. 1200 liitrit bensiini süttis põlema. Kahju hinnatakse üle poole miljoni krooni.

Doumer asetab Doumergue'i.

Senati uueks esimeheks waliti Lebrun.

Pariisist, 12. juunil. (Trj.) Wabariigi presidendiks walitud Doumeri järeltulijana waliti Prantsuse senati esimeheks senator Lebrun, kes kuulub Poincaré gruppi. Lebruni poolt anti 147 häält ja tema wõistleja Jeanneney poolt, kes oli pahempoolsete kandidaat, anti 139 häält.

Teatawasti asub uus wabariigi president Doumer ametikohuste täitmisele laupäewal. Siis lahkub Doumergue Elysée lossist ja annab ruumi oma järeltulijale. Sel puhul on laupäew Prantsusmaal pühaks. Kõik awalikud asutused ja koolid on suletud.

Wiimane katse Rooma-Pariisi wahel.

Pariisist, 12. juunil. (Trj.) On ettenäha, et peatselt kerkiwad üles uued läbirääkimised Itaalia ja Prantsusmaa wahel merejõude asjus. Nimelt teatawad ajalehed, et Prantsuse saadik Roomas de Beaumarchais käis neljapäewal Pariisis ja andis aru Prantsuse wälisminister Briandile Itaalia uutest ettepanekutest, mida tahetakse wõtta aluseks uutele läbirääkimistele Itaalia ja Prantsusmaa wahel. Kui läbirääkimisi lähemas tulewikus jatkatakse, siis wõib seda lugeda wiimaseks katseks ettewalmistustega üleilmliseks wäewähenduse konwerentsiks edasi jõuda nii, et konwerentsi ei tuleks edasi lükata.

Brüning püüab saada järeleandmist.

Kauplemised hädakorra määruste ümber. — Seisukord tõsine.

Berliinist, 12. juunil. (Trj.) Saksa riigikantsler Brüning peab läbirääkimisi erakondade juhatustega, püüdes sumbutada ärewust, mida on tekitanud hiljuti awaldatud hädakorra määrused. Ajakirjandus arutab wõrdlemisi ärewalt, missuguse seisukoha wõiks wõtta walitsus.

Katoliikliikkude ametiühisuste häälekandja „Der Deutsche", mis seisab lähedal tööminister Stegerwaldile, awaldab arwamist, et erakondade tõsine nõudmine, et riigipäew kokku kutsutakse, wõib wälja kutsuda kas walitsuse kriisi wõi, mis weel tõenäolikum, riigipäewa laialisaatmise.

„Voss. Zeit." arwab, et Brüning esijoones püüab saawutada erakondadelt järeleandmist ja püüab selgeks teha, et riigipäewa kokku kutsumine oleks praegu, millal arwamised diametraalselt lahku lähewad, hädaohtlik. Politiilistes ringkondades arwatakse, et Brüning on walmis teatawaid järeleandmisi tegema ja hädakorra määrusi pehmendama kompromissi saawutamiseks. Siiski lootakse seisukorda wäga tõsiseks.

Hispaania rahwuskogu asub Escuriali kloostri.

Madriidi palawuse eest endiste kuningate matusepaika.

Madriidist, 12. juunil. (Trj.) Hispaania walitsus näeb ette rahwuskogu kokkuastumise paigana Escuriali kuulsat kloostrit, mis asub 80 km Madriidist eemal ja mis oli seni Hispaania kuningate matusepaigaks. Ettepanekut põhjendatakse sellega, et rahwuskogu, mis kokku astub juulikuul, saaks Madriidis kannataam südasuwise kuumuse all. Escuriali kloster asub 300 jalga pealpool merepinda wõrdlemisi jahedamas kliimas. Ka on Escuriali klooster pealinnast kergesti kätte saadaw ja kloostris on tuhanded ruumid, mis wõimaldawad rahwuskogu liikmeid hõlpsasti ära paigutada.

Kataloonia walmistab põhiseadust.

Hiljuti walitud Kataloonia prowintsiparlament astus keskmädalal kokku ja pidas oma esimese koosoleku. Parlamendis on 35 kohast Macia poolehoidjaid 25. Parlamendi kõige esimeseks ülesandeks on autonoomse Kataloonia wabariigi põhiseaduse wäljatöötamine kooskõlas Madriidi keskwalitsuse tingimustega. See põhiseadus tuleb siis arutusele Hispaania rahwuskogus.

Helena lahkub siiski Rumeeniast.

Bukarestist, 12. juunil. Hästi informeeritud allikatest teatatakse, et Rumeenia kuningas Karol ja tema lahutatud naine printsess Helena on jõudnud kokkuleppele, mille põhjal Helena asub elama wälismaale. Kokkuleppe põhjal on tema nimele paigutatud Inglise panka 7 miljonit leid ja jäetud printsessile õigus kolm korda astas tulla Rumeeniasse külastama oma poega prints Michaili.

Restoran Jänese.

Ainus väljasõidu koht vähisõõmiseks tartlastele, kus ka vabalt kümmelit võib saada vähkide juurde.

Soome wahilaew „W. M. W. 3" hukkus Soome lahes.

Wahilaew läks põlema, plahwatas ja kadus.

Meeskond, 8 meest, pääses wiimasel silmapilgul eluga.

Helsingist, 12. juunil. Neljapäewa hommikul kella 3 paiku hukkus Soome lahes Aransgrundi ja Rewalsteini wahel Soome merewalwe kiirmootorpaat-wahilaew „W. M. W. 3". Õnnetus sündis plahwatuse tagajärjel.. Laewa meeskond, 8 meest, pääsesid päästepaadiga põlewalt laewalt. Tuli oli alguse saanud arwatawasti elektri lühiühendusest.

Merewalwe kiirmootorpaadi hukkumise kohta selgub lähemalt järgmisi üksikasju: Mootorlaew oli kolmapäewal siseminister von Boniga, sotsiaalminister A. Kilpelaisiga ja mõnede teiste kõrgemate ametnikkudega pardal kontroll-sõidul lahel. Õhtuks tõi mootorpaat nimetatud isikud Helsingi tagasi ja pöördus siis ise kell 22 merele tagasi. Kui paat oma walweringsõidul oli jõudnud umbes 7 merepenikoormat Ärangrundist edela poole, märkas parajasti kordapidaw walwemasinist masinaruumis kahtlast suitsu. Järelwaatusel selgus, et

masinaruumi aluses oli süttinud tuli.

Anti kohe käsk paadil asuwate mehaaniliste kustutusabinõude tööle hakkamiseks. Algaski kustutamine. Tule sumbutamine aga ei õnnestunud. Kuna tuli kiirelt edasi lewines ja iga silmapilk oli karta paadi bensiinipaakide plahwatamist, siis anti meeskonnale käsk kohe

päästepaatidesse

asuda. Kellegil ei olnud enam aega pealisriideidki kaasa wõtta. Samuti mehed, kes unest äratati, hüppasid paati aluspesu wäel.

Waewalt oli päästepaat meeskonna liikmetega 100—150 m põlewast laewast eemale jõudnud, kui bensiinipaagid

hirmsa raksatusega plahwatasid

suurt tule ja suitsusammast tekitades. Kui suitsupilwed laiali läksid, ei olnud merewalwe paadist merepinnal enam jälgegi näha.

Umbes ¾ tundi hiljem leidis teine merewalwe laew „Merikotka" päästepaadis päästenud mehed ja wõttis nad oma pardale.

Hukkunud wahilaew

oli alles uus. Ta oli Helsingis lastud natte 1930. aastal. Warustatud oli mootorpaat kolme „Arase" mootoriga; neist kaks 525-hobusejõulised ja üks 150 hobusejõuline. Kiirmootorpaadi pikkus oli 23 m. ja laius 4,20 m. Paadil relwastusi peal ei olnud, kuid meeskond oli warustatud wintpüssidega. Paat oli ehitatud erijoonestuste järgi ja oli kõige uuem ja moodsam merewalwe wahilaew.

•

Öö wastu neljapäewa

nähti ka meie rannawetest

põlewat laewa.. Nii oli Aegna saarelt nähtaw laew suure suitsupilwe ja tulekumaga. Laewa nime ei olnud wõimalik kindlaks teha ja hommikuks walgenedes oli nii laew kui ka tulesammas kadunud. Sama põlewat laewa nähti Kokskäri tuletornist. Oletati õnnetust, kuid arwati, et see wõis olla ka mingil põhjusel wäga tugewalt köetaw laew, mille korstnast siis suur suitsusammas wõis tekkida ja korstnast wäljalendawad sädemed arwati kauguse tõttu leekidena paistwat. Nagu nüüd selgub, oli siis merel õnnetus, mis Soome merewalwelt nõudis parema wahilaewa.

Pomm laewast.

New-Yorgist, 11. juunil. Toledost, Ohio osariigis teatatakse: Ühte tallu Malinta lähedal kukkus alla suur meteor. Põrutusest läksid poole miili kaugusel ümbruskonnas aknaruudud puruks. Põrutust oli tunda ka mujal.

12 Taga-India mässajat surma.

Rangoonist, 11. juunil. (Taga-Indias). Erikohus Karawatschi mässajate üle mõistis surma 12 mässajat ja eluks ajaks wangi 26 mässajat. Mäss, millest jutt, oli detsembrikuul läinud aastal.

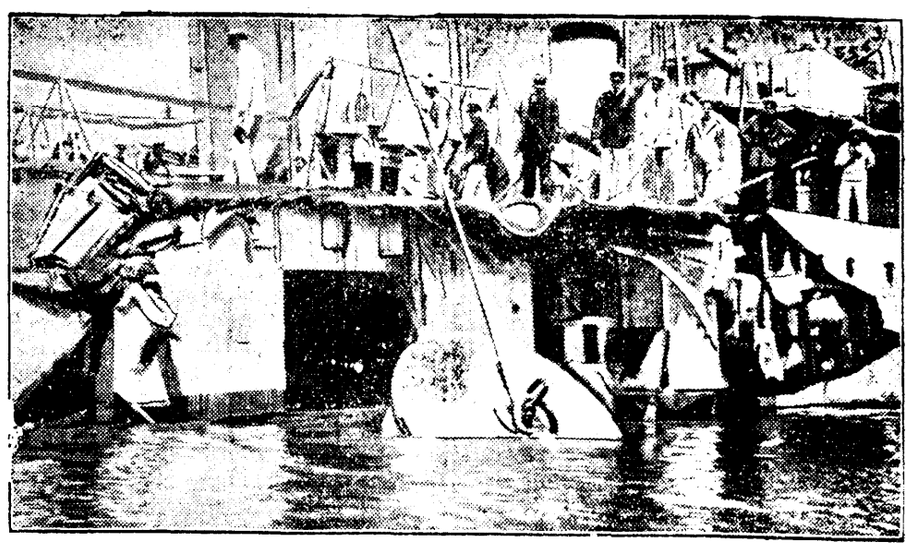

Prantsuse torpeedolaewade kokkupõrge.

Prantsuse laewastiku õisel manööwril Põhja-Aafrika rannal põrkasid kaks torpeedolaewa kokku, kusjuures üks laew sai raskelt wigastada. Õnnetus nõudis kahe meeskonna liikme elu.

Rätsepate streigi lõpu puhul

saavad kõik tellimised naister. ja meester. riiete peale täidetud endiselt 1. järgu juurelõikajate ja meistrite poolt äri vastutusel — soovi korral 12 tunni jooksul.

Karl Abeli riide ja valmisriiete kauplus, Tartus, Kaubahoov 8.

К. Ѳ. Жаковъ

Лимитизмъ.

Единство наукъ, философій и религій.

Hind 4 krooni.

„POSTIMEHE" raamatukauplus, Tartus, Suurturg 16.

Laupäeval, 13. juunist alates ja edasi. Esietendus Tartus. **Suurteos kuulsa Maurice Dekobra samanimelise romaani järele.**

«CENTRAL»

Prantsuse filmitööstuse ilmakuulus suurteos. **Prantsuse kõige paremate filmilavastajate RENÉ CLAIR ja RENÉ HERVIL'i meisterteos.**

Kesköö... Pigalle'i platsil

(Minuit... Place Pigalle). Peaosades suurnäitlejad **Nikolai Rimsky, Suzy Pierson, René Heribel, Francois Rozet.** Keegi ei tohi jätta seda kunstiväärtusl. filmi vaatamata. **Ülihuvitav eeskava lisa.**

Kino Centrali ANKEEDI tulemused: Filmid: «Marokko» 874 häält, «Pagana armulaul» 681 h., «Monte Carlo» 378 h., «Pariisi katusekambrid» 339 h. Näitlejaist hääli saanud: Marlene Dietrich 1059, Carry Cooper 927, Ramon Novarro 900, Jeannette Macdonald 687, Jean Prejan 417, Pola Illery 300. Loosimise tagajärjed: 10 rõdu abon. piletit talon nr. 149, komplekt filminäitlejate portreesid taloonid 311, 507, 560, 1137 ja 1792.
Üksikasjalisemaid ja huvitavaid teateid ankeedi käigust avaldame sügisel hooaja avamisel.

Raha ja terror.

Relwad, mis leiti põranda alt.

Oleme juba harjunud sellega, et meie korrawalwe tawaliste „kokkupuudete“ kõrwal korraldab aegajalt sukurejoonelisema külaskäigu põranda alla. Sealt jutustatakse siis lehelugejale üpris põnewaid asju, mis juba pealetulewal hapukurgi ajal leiawad tänuliku lugeja. Nii harjunud ollakse nende aegajalt ilmumud wahelugemistega, et neid hinnatakse umb. samuti nagu kirjeldusi Al Capone põrandaalusest tööst Chicagos. Kuigi wahe tunduw: Al Capone wastu on Chicago politsei wõimetu, meie põrandaalused on wõimetud politsei wastu.

Nõnda on see tawalise lehelugeja seisukohast. Wiimaste päewade uudised wääriwad siiski tõsisemat waatlust. Näeme, et kõiksugu wälismail on praegu kommunistide aktiiwsus tõusnud. Kasutatakse ära awaldunwat majanduslikku kitsikust, püütakse üles piitsutada terawusi töötandjate ja tööliste wahekordades, püütakse sel pinnal lawastada mürgeldusi. Nii on see praegu eriti Saksamaal, kus sisepolitiline pinewus tõusnud erakordselt, mida Moskwa proowireisijad püüawad kasutada oma kauba pakkumiseks. Nii on see ka Poolas, Rootsis jne. Teisest küljest: nägime hiljuti, missugune meeleolu walitses kommunistide peastaabi istungjärgul Moskwas. Manuilski, kominterni peadtrektoreid, awaldas kartust, et kui kommunism ei suuda „uute wõitlustega“ tagasi wõita tööliskonna kahanewat usaldust, ähwardab teda kadu. Sellepärast muidugi tehakse näit. Saksamaal jõupingutusi, et sammu pidada rahwussotsialismiga, kes on agar kasutama käärimist, mille tekitanud walus majanduslik kriis. Kuigi Moskwas ollakse kimbus selle wõistluse finantseerimisega, sest õnnetu „pjatiletka“ sööb ära iga waba kopika.

Kas meie juures wõiks sündmuste käigust wälja lugeda samu tunnuseid? Neist wangistamisest ja keldritrükikodade paljastamisest küll mitte. Siin on ainult lõpuni mindud niite pidi, mis meie politsei kätte kindlasti ei sattunud eile ega tunaeile, waid hoopis warem, ja mille sõlmpunktide wäljauurimiseks on nüüd peetud aega küpseks. Siiski näitawad nende päewade paljastused, et Moskwas ka Eesti suhtes tuntakse hirmu: kui kommunism ei lähe aktiiwsemaks, ähwardab ta täitsa wälja surra. Sellepärast on põranda all püükud teha „tschistkat“ ja saadetud seniste liig saamatuks peetud juhtide asetäitjaks mees, kes oma hoolimatuse pärast põrandaalustelt kaaslastelt enestelt saanud paljuütlewa aunime „lihunik“.

Nähtawasti on aga ka „heatawal naabermaal“ asuwal urgitsuste keskkohal selge, et Eestis ei ole propagandaga suurt wõita. Liig lähedal asub tõotatud paradiis, liig silmatorkaw on, missugusesse seisukorda kommunism wiimud töölise „tööliste isamaal“, kus teda kinnistatakse, nime järele peremeest, wabriku külge pärisorjana, andes täitsa tehnilise direktori meelewalla alla; kus töötuks jäämise korral tööline hoidub nagu katkust registreerimise eest, kuna registreerituna ootab teda sunniwiisiline saatmine metsatöödele, kuhu muuseas ei taha minna, wahel õigustatult, ka töötatööline Eestis, kuigi meie metsatöid wene metsatöödega wõrrelda tähendaks kõrwu seada nõhu kooleraga.

Nii on põranda all haaratud endiselt kaks reelwa: raha ja terror. Need „legaalsed“ tegelased, kes nüüd pihiwad ametiwõimudele oma patte makswa korra wastu, jutustawad küllalt weenwalt, kuidas neid alul meelitatud hea tasu eest üheks ööks ulualust andma põrandaalusele. Kuidas siis on tuldud suurema rahasummaga ja, kui hundil sõrm käes, wõttis terwe käe. Warsti oli põrandaalune majas peremeheks, raha enam ei maksnud, waid ähwardas rewolwriga, röövis jalgrattagi ära. Õnnetu korteriperemees ei julenud kuidagi ametiwõimudelt abi paluda, kuna ise oli eksinud seaduste wastu. Nii üheltpoolt hirm ametiwõimude eest, teiseltpoolt hirm tapmisega ähwardawa põrandaaluse eest, oli õnnetul majaperemehel päris kergendustunne, kui ta lõpuks põrgulikust seisukorrast pääses ja „asi on ühelpool“. Ootamas on muidugi kohus ja karistus. Kuid Eesti kodanik, ka süüalune, usaldab oma kohut, kuna ta teab, et see ei ole mõni tribunal, kes ei tunne halastust.

Tuleb tõsist tähelepanu anda „lihuniku“ staabi kawatsustele Eestis rajataguste mustrite järele luua oma tribunaale ja hakata rahamõrda sattunud ja peatselt seda kahetsenud inimeste üle „kohut mõistma“ ja „surmaotsusi“ täide saatma. Kui Eesti pinnal taheti süstemaatiliselt arendada werist terrorit, töötama hakata rewolwritega, kõrgepinge wooluga ja põrgumasinatega, nõuab see wastuastumist kõige waljusega mitte ainult makswa demokraatliku riigikorra, waid ka üksikute rahasööda otsa hakanud õnnetute kaitseks.

Mis puutub rahapunga, mis leiti „lihuniku“ taskust, siis on ta küll Moskwa koduste murede tõttu kõhnake, aga tähelepanu wääribki ta siiski. Kuigi meilgi walitsew majanduslik kitsikus ei awatle töölisi parandust lootma kommunistlikust riigist, wõib ometi praegustes oludes leiduda rohkem kui tawaliselt inimesi, kes on walmis mõne krooni eest ükskõik missuguse „töö“ peale. Sellepärast on esijoones tähtis hoida meie rahwa organismi terwena, jagu saada nõrgestawast kriisist, püüda majanduslikku tõusu poole. Siis ei ole rahwa organismis ka nõrgemad kohad wastuwõtlikud wäljastpoolt külgepoogitawatele haiguse pisilastele. Sisemiselt oleme terwed.

Ülikool ja Tartu „magistraadid“.

Tartu linnal on ülikooliga õnne olnud. Oigem — ülikooli omale saamisega on Tartul rängalt „wedanud“.

Lehitsege linna ja ülikooli ajalugu, siis näete, et omaaegsed Tartu raehärrad pole möödunud 300 aasta kestel, kus kolmel korral ülikooli asukoha määramise küsimus waekausil kõikus ja kus teised linnad (Riia, Pärnu, Miitawi, Tallinna, Paide jne.) ülikooli enesele ihkasid, selle Tartule saamiseks midagi teinud. Ülikool awati aga iga kord, nagu mõne hea waimu kaitsel, ikkagi Tartus. Ülikool on alati olnud linna turisoonels. Kuid linn pole selle tuksumiseks omalt poolt kuigiwõrt kaasa aidanud. On olnud kordi, kus asi just ümberpöördult läinud — ülikool on isegi aineliselt linnale toeks olnud.

Nii oli kauges minewikus. Aga lugu pole ka olewikus palju teisiti.

Tallinna wõitleb ihu ja hingega selle kosuks, et tehnikumi kõrgem osa sinna awataks, Lubab selleks toetussummasid ja awaldab kindlakujulist lokaalpatriotismi.

Tehnikumi awamise eest Tartus, ülikooli teaduskonnana, mis loomulik ja riigi kandejõu kohane oleks, wõitleb ainult ülikool. Tartu linn ei näi sellest huwitatud olewat. Ei ole linnale wist tarwiski?

Ja ülikooli ennastki toetab linn õige wähe, kõigest 500 krooniga aastas. See on ikkagi wäga wähe selle wastu, mis ülikool linnale on ning tegelikult annab.

Nii peab ülikool linnarahwale jalutamiseks kaks suurt awalikku parki — Toomemägi ja Raadi park.

Peale selle on linnaelanikkude kasutada ülikooli poolt ülewalpeetawad 9 arstiteaduslist ja 3 loomakliinikut, sama palju ambulantse ja 3 polikliinikut. Wälismaadel olla sellised pargid ja kliinikud harilikult linna magistraatide ülewalpidada, mille juures ülikool neid oma huwides wõib kasutada.

Selline asjade seisukord, kus wana Alma materi süda — saab warsti 300 aastaseks! — ei tuksu ainult linna waimliseks uhkuseks, elustuseks ja arenduseks, waid ülikool peab ka suuremaid waralisi kulusid linna kodanikkude heaks kandma, olla wiimaks meie „wanakesele“ õige hingesse hakanud.

Nii olla ta äsja pööranud, nagu kuulda, pikema „proseniega“ meie linna „magistraadi“ poole, kas suurendagu see temale aastas antawat toetust, mille suurus ees pool märgitud, wõi alandatagu elektriwoolu maksu, mida ülikool aastas üle 4 miljoni sendi eest ära tarwitawat.

Ülikool — walguse, waimu walguse allikas. Sellest siis ka suur tarwidus tehnilise walguse järele, mis aga 24 senti kilowatt maksab.

Ootame ära, millise kingitusega meie raad wana Alma materi tema 300-a. juubeli puhul röömustab. Oleks wist paras aeg sellele mõtlema hakata.

K. Lgs.

Norra Kesk-Euroopa jõuallikaks.

Skandinaawia koskesid tahetakse kasutada Saksamaa elektrifitseerimiseks.

Norra on weeriklam maa Euroopas. Eriti rikas on ta just langewatest wetest, mis omab suure tähenduse. Norra jõgede wõrgu reguleerimise järele hinnatakse kasutatawat weejõudu wähemalt 12 miljoni turbiin-hobusejõule. 1880. aastal oli kasutamist leidnud Norras 36.000 hobusejõudu, 1900. aastal juba 150.000 hobusejõudu nendest energiatagawaradest (Norra riikliku statist. keskbüroo andmed).

1917. aasta kontsessiooniseaduse alusel omandas Norras riik suured energiahulgad (umbes 2 miljonit hobusejõudu), millest aga praegu on ainult wäiksem osa wälja ehitatud. Riikliktude huwide kaitsmiseks ja selgitamiseks sel alal kutsuti ellu eriametkond: „Norges Vassdrags-og Elektrisitetsvesen“. Samuti on põhjalikumalt kaalutud kogu maa täielikku elektrifitseerimise kawa. Ometi on aga areng sellest ajast natukene soiku jäänud. Olulisem põhjus selleks on muidugi asjaolu, et sõja ajal palju weejõudu tehti eracttewõttelisel alusel kasutatawaks ja need wäljaehitused ei toonud mitte alati häid tagajärgi. Teatud ettewõtted ja kogukonnad on enestele määratud wõlakoormad peale wõtnud. Nüüd paistab, et eraettewõtjate wastu hakatakse uuesti ränku kontsessioonitingimusi pehmendama: on nähtawasti arusaamisele jõutud, et see tarwilik on selleks, et mitte arengut kammitsates hoida. Norra töstus ei ole aga kaugeltki nõnda suur, et ta kogu Norra weejõudude kasutamisel saadawat energiat ära jõuaks tarwitada. Ka praegu osaliselt wäljaehitatud jõujaamade energiahulka ei saada täiel määral weel Norra töstuses kasustada.

Neil kaalutlustel toob „Berl. Tagebl.“ kaasandes „Technik der Zeit“ huwitawaid kaalutlusi dr. A. Zucker: kõrgepingelise woolu juhtimisest Norrast Saksamaale. Mitmel korral on juba kõnealuseks olnud Norrast elektrienergia müümine wälismaile. Esijoones on siin kõne alla tulnud just Saksamaa. Wälis- ja sisepolitilised, majanduslikud, rahanduslikud, õiguslikud ja puhttehnilised kaalutlused etendawad küsimuse lahendamisel wäga suurt osa. Nii tähtsa projekti elluwiimine haarab paratamatult mõlemaid asjaosalisi riike. Kõige pealt on muidugi wajalikud wälispolitilised läbirääkimised, siis arwatawasti ka erilised lepingud näiwad tarwilikud olewat. Mõlema majanduselu mõjutab sarnane kawa teostamine kahtlemata. Sisepolitiliselt on juba tänapäew teatud sihtjooni märgata. Rahwuslikult waatekohalat toonitatakse Norras, et rahwuslikud jõutagawarad peawad maaale jääma, sest jõuhulkade ülekandmisega wälismaale aina suureneb wälismaine konkurents; samalt seisukohalt öeldakse ka Saksamaal, et elektrienergiat ei tohi wälismailt sisse tuua, kuna sellega Saksamaa muutub rippuwaks teatud wälismaast. Weel enam tulewat kõik teha, et Saksa töostust hoida Saksa jõuallikate juures. Norra waatekohad langewad wast sellega ära, et Norra üksi ei suuda olemasolewaid jõuallikaid wäärtustada; reserwisolewad jõutagawarad ei too aga sissetulekuid, kuna sellewastu jõuksport tooks maale suuri tulusid. Teiselt poolt ei pea Saksa seisukoht paika sellepärast, et omamaa jõuallikad arwatawasti tulewikus ei ole enam küllaldased ja wististi elektri ülekandmisel on wõimalik saada odawamat energiat, kui see kohapealsetes jõujaamades saadaw oleks.

Majanduslikult waatekohalt on kawa teostamisel wajalik silmas pidada, et see oleks kõigepealt wastaw tõesti kõigi asjaomaste majandusringkondade huwidele ja ennast tasuks. Mõeldakse nõuda, et üks Norra ettewõte ehitaks wälja wastawad jõujaamad, nuretseks woolu ja juhiks selle Saksa piirini. Saksa poolelt sõlmiks teine ühing woolukasutamise lepingu. Mis puutub kawatsuse rahalist külge, siis peab tähele panema seda, et ettewõtte finantseerimisel kolmandate maade mõju suur ei oleks. Kapitalimuretsemine peab jääma peaasjalikult Saksamaa ja Norra enda hooleks; teised maad wõiksid finantseerimisest ainult kaudselt osa wõtta.

Mis puutub ettewõtte õiguslikku külge, siis mängiwad seal Norra kontsessiooni seadused, eriti 1917. aasta seadus, suurt osa. Eriseadust Norras elektrijõu ülekandmise kohta wälismaale senini ei ole. Küsimust, kas sarnane seadus projekti läbiwiimiseks wajalik on wõi mitte, tuleb alles kaaluda.

Kas hiiglaettewõte teoks saab, see oleneb kõigepealt majanduslikust küljest. Kui selgub, et Norrast Saksamaale wõimalik on woolu odawamalt saada, kui Saksamaal walmistades, siis alluwad muidugi kõik kahtlused ja wastuwäited puht kaupmehelikule arwestusele. Kahtlemata lööb ka Norras autori arwates rohkem läbi arusaamine, et kawa teostamine Norra töstusele annab wõimsamaid eesõigusi. Sedalaadilise majanduslikku ühenduse kaudu saaks Norra kaasa kistud ilmamajanduslikkude tegurite keskele. See omakorda annab Norrale häid wõimalusi ja on ka puht Norra-Saksa wahekordadel e suure tähendusega.

Soome spordikuulsused Tallinnas.

Tallinna näeb pühapäewal maailma kuulsamaid kergesportlasi Soomest. Selleks päewaks sõidab Tallinna 15 paremat Soome kergejõustiklast, nende hulgas ka kümne wõistluse maailmameister Paavo Yrjola ja Soome jooksjad Järwinen Eerola ja rida teisi. Staadionil korraldatakse Soome ja Eesti waheline kergejõustiku wõistlus, kus juures Yrjola esineb kettaheites, kuulitõukes ja kaugushüppes. Kuna soomlaste tõttu wõistlustel konkurents tugew, loodetakse spordiringkondades mõnede Eesti rekordite paranemist.

Tallinna põllumajanduse näitus.

Ülesandmised 20.—25. juunini ärapeetawale Tallinna põllumajanduse näitusele on koos. Sellel näitusel on peaosakondadeks põllutööriistad ja masinad ning käsitöö.

Põllutööriistade osakonnas esinewad kõik põllutööriistade ärid ja mitmed töstused.

Naiskäsitöö osakonnas esinewad Saku majapidamiskool, Kloostri, Warbola ja Hageri täienduskoolid ning 44 üksikut wäljapanekut. Meeskäsitöid on 15 wäljapanekut, mängupasju 19 wäljapanijalt. Peale eelmiste korraldab Tartu kodukäsitöö ühing Tartu käsitöölistele kogumäljapaneku, kus esitatakse üle 80 isiku tööd.

28. juunil sõidab
iga tõsine laulusõber
ilusasse
NARVA
Viru suurele laulupeole!

Hispaania teeb 4 milj. laenu.

Peseta kursi kuristiku äärelt päästmiseks.

Madriidist, 11. juunil. Hispaania walitsus kinnitab börsil juba mõnda päewa liikunud kuulduisi, millede järele walitsus on teinud Prantsuse pankadelt suurema laenu Hispaania rahakursi stabiliseerimiseks. Laen olewat esialgu 4 miljonit naelsterlingit suur.

Austria ei wähenda palkasid.

Ainult kristlikud sotsialistid poolt.

Wiinist, 11. juunil. Austria rahwuskogu lükkas kõigi erakondade häältega tagasi eelnõu palkade wähendamise ja palkade maksmise uue korra kohta. Eelnõu poolt hääletasid ainult kristlikud sotsialistid.

Norra paberitöstus warjunues.

Palgatüli ei näi lahenewat.

Oslost, 11. juunil. Konflikt Norra paberitöstuses kestab juba kolm kuud ja haarab umbes 12.000 töölist. Kolmapäewal algas riiklik wahekohtunik uuesti läbirääkimisi tööliste ja töötandjate esitajatega. Tema manitsusel otsustasid mõlemad pooled alata läbirääkimisi uuesti tüli lahendamiseks. Olewat aga wähe lootusi nendegi läbirääkimiste kordamineku̇ks.

Herbette lahkub Moskwast?

Berliinist, 11. juunil. Saksa ajakirjanduse teatel lahkuwat praegune Prantsuse suursaadik Moskwas, Herbette, lähemal ajal oma kohalt. Tema järeltulijaks saawat de Monzie.

Maskiga konn.

Edgar Wallace'i romaan. 20

„Teie peate nimelt teadma, preili Bassano, et Gordon minu õele meist kõikidest päris kollijutte on seletanud.“

„Gordon on monomaad,“ ütles Lew Brady. „Ta on koguni Elki teie isa juurde saatnud, et teda üle kuulata lasta. Ta arwab, et kogu ilm aina kuritegewust täis on ja et ta ainult ühte meest püüda ei saa, ja see on ta ise — — —“

„Tapp, — tapp, — tapp-tapp-tapp, — tap.“ Klopiti uksele. Aeglaselt, üleolewalt, tundmatult. Selle mõju Lew Bradyle oli üllatew. Tema tugew keha näis kokku langewat, tema pruun nägu läks äkki ilmetuks.

„Tapp, — tapp, — tapp-tapp-tapp, — tap.“

Käsi, mille Brady suu juurde tõstis, wärises. Ella waatas temalt Lolale ja nägi omaks imestuseks, et ka tema mingi all kahwatanud oli. Brady komberdas uksele ja ta hingeldas raskelt ning kuuldawalt waikuses.

„Sisse!“ kähistas ta. Kuid ta ei suutnud sisseastumist ära kannatada, — ta liskus ukse ise lahti.

Dick Gordon oli see, kes sisse astus.

Ta waatas ühele kui teisele naeratawate silmadega otsa. „Konnamärge“ näib mõnda teist päris kohutawat?“ ütles ta rahuldatult.

Ray saab tõtt teada.

Lola wõitis esimesena tagasi oma oleku. „See ei olnud ilus teist, meid nõnda ehmatada. Ma kardan wäga konnasid, sest saadik kui neist lehtedes nii palju lugeda on.“

„See märge on minu kõige suurem saawutus,“ ütles Dick nõkkiwa tõsidusega. „Üks kolmekümnenda kraadi konn õpetas seda mulle. Ja ta ütles mulle, see olewat signaal, mida meister, suur, wana härgkonn annab, kui ta oma alluwaid armastab üles otsida.“

„Teie kolmekümnekraadiline konn luiskab arwatawasti,“ ütles Lola, kelle põskedel wiha uut wärwi ajas. „Üldse on Mills — — —“

„Ma ei ole Millsi nimetanud,“ ütles Dick.

„Aga tema wangistamine seisis ju kõigis lehtedes.“

„See ei ilmunud üheski lehes!“ ütles Dick. „Kui teie seda mitte „Uude konnalehte“ ei mahutanud. Arwatawasti isikliste teadete alt.“

Ray astus sammu ette. „Mis tõi teid siia, Gordon?“ küsis ta.

„Tahtsin erawiisil teiega kõnelda,“ ütles Dick.

„Ei ole midagi, mida teie minu sõprade ees öelda ei wõiks,“ wastas Ray, kellel julgus hakkas kaduma.

„Ainuke, kellele see tiitel tähendusega on, on teie õde,“ wastas Gordon.

„Läheme, Lew,“ ütles Lola õlgu kehitades. Aga Ray hoidis neid tagasi.

„Palun silmapilk, on see minu maja wõi mitte?“ küsis ta wihaselt. „Teie tulete päris lihtsalt siia, haawate minu sõpru ja wiskate neid faktiliselt ukses wälja. Ma imetlen teie julgust. Seal on uks!“

„Kui teie ennast nõnda ülewal peate, siis pean ma muidugi minema!“ ütles Dick. „Aga ma tulin siia, et teid hoiatada!“

„Pah, wilistan teie hoiatustele!“

„Tulin, et öelda teile — konn on otsustanud ka edaspidi tulewikus teil raha teenida lasta. See on kõik.“

Järgnes surmawaikus, mille wiimaks Ella wärisew hääl katkestas.

„Konn?“ kordas ta päranikistud silmil. „Aga, härra Gordon, Ray ei kuulu ju mitte konnade hulka?“

„On wist temale weel uudis, aga see on siiski tõsi. Teie mõlemad külalised, Ray, on truud mao teenrid. Lola kannatab teda just nagu tema abikaasa — — —“

„Walelik!“ karjus Ray. „Lola ei ole abielus. Wälja, enne kui ma teid ise wälja wiskan!“

Ella tumm palumine sundis Dicki sõnatult ukse juurde minema. Läwel pöördus ta ümber ja ta külm pilk kinnitus Lew Bradyle.

„Konnaraamatus seisab teie nime juures suur küsimusmärk, Brady! Olge tähelepanelik!“

Brady langes löögi all kokku, — sest see oli löök.

Oleks ta julenud, ta oleks Gordonile koridorile järele rutanud, et lähemaid teateid wälja kerjata. Aga selleks puudus tal julgus, ta seisis oma kõiges hiiglasuuruses seal ja waatas abitult ning kurwalt uksele, mille taha külaline oli kadunud.

„Jumala pärast, laseme wärsket õhku sisse!“ hüüdis Ray ja kiskus akna lahti. „See poiss on ju selge kaik! — Abielus! Ja seda tahab ta mind uskuma panna? — — — Sa lähed juba, Ella?“

Õde noogutas pead.

„Ütle isale, et ma kirjutan temale. Kõnele minu eest ja tõenda temale, et ka tema on wahel mind ülekohtuselt kohelnud!“

Ta sirutas wennale käe. „Ela hästi, Ray,“ ütles ta. „Wõib olla tuled sa ühel päewal meie juurde tagasi?“

Neiut waldas liigutus ja pisarad jooksid üle ta palge. Ta surus ennast wenna wastu ja sosistas: „O Ray, Ray, on's see õigus? Kuulud sa konnade hulka?“

„Aga Ella, selles on umbes samapalju tõtt, nagu preili Bassano abielusolemise loos. — Sensatsioonid! Gordon tahab ikka ainult kõmu wälja kutsuda!“

Ella noogutas Lolale jumalagajätuks ilma talle kätt pakkumata. Lew Brady waatas talle aga näljaste silmadega järele, kui Ray teda liftile saatis.

„Mida ta arwas, Lola?“ küsis Brady, kui mõlemad üksi olid. „Gordon teab midagi! Kuulsid sa? Minu nime taga peab seisma küsimusmärk! See on halb — Lola, mul on küll nendest konnadest. Nad käiwad mulle närwide peale!“

„Sa oled narr,“ ütles tüdruk rahulikult. „Gordon on just seda saawutanud, mida ta tahtis. Ta on sulle hirmu teinud.“

„Hirmu?“ wastas Lew. „Sul ei ole mingisugust hirmu, sellepärast, et sul mingit fantaasiat ei ole! Ma olen rahutu, kuna ma hakkan märkama, et konnad on kümme korda suuremad kui ma seda uneski olen näinud! Alles hiljuti weel surmasid nad shotlase Macleani, muidugi ei waata nad kahte korda ringi, kui nad mulle lõpu peale teewad. Tunnen konnasid, Lola. Nad on walmis igat kuritööd tegema, alates mõrtsukatööga! Konn on nende Jumal, nende idol. — Üks küsimusmärk minu nime juures? Ma peaaegu wõiksin uskuda seda! Ma olen neist natukene wälja lobisenud ja seda ei andesta nad mulle.“

„Pst!“ hoiatas ta. Samme kuuldus ja Ray tuli tagasi.

„Jumal tänatud, ta on ära! Ah, mis hommik see täna küll on. Ma näen juba igal pool rohelisi konne, nagu joodik delirium tremensis walgeid hiiri näeb.“

Lola awas oma kuldse sigarettide etui, süütas ühe sigareti ja kustutas tiku näppude korra nipsutades. Siis pööras ta oma ilusa walge näo üle õla Ray poole. „Mis on sul konnade wastu?“ ütles ta külmalt. „Nad maksawad hästi ja nõuawad wähe.“

Ray waatas juhmilt talle otsa.

„Kuidas mõtled sa seda?“ küsis ta jahmatanult. „Need on ju madalad wagabundid, kes inimesi hukkawad.“

Ta raputas pead.

„Mitte kõik,“ parandas ta. „See on ainult maks. Suured konnad on juba teistsugused. Mina olen üks ja ja Lew on üks.“

„Mida kuradile lobised sa seal?“ küsis Lew pool hirmunult ja pool wihaselt.

„Ta peab seda ainult teadma. Warem wõi hiljem peab ta seda teadma,“ ütles Lola liigutamatult. „Ta on liialt terawa mõistusega poiss, et igaweseks Jaapani saatkonda uskuda. Miks ei peaks ta teadma, et ta konn on?“

Ray põrkas tagasi. „Konn?“ kordas ta mehaaniliselt. Lola astus tema tooli taha.

„Ma ei wõi aru saada, miks konnaks olla on pahem kui wõõra walitsuse agent olla, nagu sina, kes sa oma isamaa saladusi müüd,“ ütles ta. „Sind on tuhandete seast walitud, kuna su juures õiget intelligentsi leiti. Sa peaksid selle üle meelitatud ega mitte laostatud olema.“ Ta ulatas oma kitsad käed, millega ta arwas Ray hinge nagu waha wormida wõiwat, teutale wastu ja Ray suudles teda.

„Midagi õieti halba nad minu käest ju õieti ei nõua?“ küsis ta kaheldes. „Ma ei ole ka selleks loodud, et inimesi malakaga maha lüüa, aga sul on wististi õigus, — ei wõi konna kõige eest wastutawaks teha, mis tema inimesed korda saadawad. Ainult ühes asjas jään ma kindlaks, Lola. Mingil tingimisel ei lase ma ennast tätoweerida!“

„Sa rumal poiss!“ ütles ta ja tõmbas oma walge käekse ülesse. „Olen siis mina tätoweeritud?“ küsis ta. „Wõi Lew? Suuri ei märgita ära!“ Sa ei tea mitte, milline suur tulewik sul on, armsam.“

Ray wõttis ta käed ja mängis nendega. „Lola, — ja see lugu, mida Gordon seletas, — et sa abielus oled, on see õigus?“

Ta silitas üle Ray juuste.

„Gordon on arukukade,“ ütles ta. „Ei, ära küsi, ma ei wõi sulle praegu kõike rääkida. Aga kas ei ole teutal omad head põhjused?“

(Järgneb.)

Põrandaaluste warjajate juures.

Kus warjas end „lihunik". Mis ta tegi ja kuidas ta tabati.

Waremetel aastatel olid põrandaaluste asukohad enam-wähem kesklinna piirides. Nüüd on selles mõttes tublisti muudetud plaani. Konspiratiiwkorterid on üle wiidud kesklinna piiridest, kus sissekukkumine kergem, linna serwa, agulitesse ja isegi maale. Tallinnas on peatutud peamiselt Nõmmel ja Järwel, kuid ka weel kaugemal. Teatawasti on ka Nõmme maa-ala, wõrreldes elanikkude arwuga, suur. Üksikud wäikesed puumajad paistawad männimetsa all. Siia männikusse olidki agendid omale pesad muretsenud. Ametlikult hoitakse need peiduurkad weel saladuses, et mitte tõmmata neile üldist tähelepanu, mis wõiks segawalt mõjuda asja lahendamisele. Meie kaastöölisel läks siiski korda teada saada suurema osa neist staapidest ja teha ringkäik põrandaaluste salakorteritesse.

„Lihuniku" staap.

Nagu eilses lehes juba teatatud, tabati peaorganisaator Koik — „Lihunik" ja „Wolli" nimedega, Nõmmel Sõbra tän. 21, ehitustöölise Rosenfeldti korterist. Sinna seadsimegi sammud, et oma silmaga näha kardetawa tegelase elukohta. Kiwimäe jaamast raudteed mööda mõnisada meetrit linna poole pöörab kitsas teerada metsa. Selles raiooniis kusagil peab olema Sõbra tänaw, kuid tänawat kui niisugust siin leida on raske. See on juba tõeline mets, mis siiski kuulub linna piirkonda. Mõni üksik majaütt waewaliste mändide wahel. Jalad wajuwad sügawalt liiwasse. Ümbrus on nagu loodud põrandaaluste asukohaks.

Lõpuks oleme jõudnud majakese ette, mis teadaolewate tundemärkide järele peab olema „lihuniku" staap. Wäike majakene, jõuka mehe sauna suurune. Astume õuele. Peale elumaja on weel teine ehitus, wist puukuur. Muid hooneid ei ole. Wärawa kõrwal torkab silma paekiwist üleslaotud midagi kindluse taolist — 3 küljest müür, kuna õuepoolne külg on lahtine. Muidu pole märgata midagi kahtlast. Wäike 7—8-aastane tütarlaps jooksep õuel, nähes meid põgeneb hirwena metsa, kuid kutse peale tuleb tagasi ja wastab meie küsimustele, et kodus on ainult ema, kuna isa olemasolust ei tea, sest selle olewat wõõrad mehed ära wiinud.

Naine on jäänud üksinda koju ja seda asumegi uutlema. Koputamisele wastab toast kartlik naisehääl ja ukse awab umbes keskealine tüsedakaswuline töölisnaine. Ta on nähtawasti igaks üllatuseks walmis ja meie ilmumine ei sünnita temale kuigi suurt hämmastust. Astume sisse. Ees wäike köök lihtsate majariistode ja mööbliga. Peale selle üks elutuba laua, 2 woodi, kapi ja seinakellaga. Meie küsimusele, kas siin wõeti kinni üks põrandaalune,

wastab naine jaatawalt ja asub kogu loo üksikasju seletama.

Kommunistidest polewat ta teadnud midagi. Kewadepoole talwet tulnud ühel päewal nende juure umbes 25 a. pikakaswuline meesterahwas ja palunud öömaja, mida ka saanud. Passi tema käest pole wõtnud, ehkki wõõras pakkunud. Selle tõttu ei teadwat ta ka wõõra nime. Hommikul lahkunud wõõras. Mõne aja järele tulnud uuesti. Aga seekord juba kellegi lühema ja wanema mehega. Palutud jälle öömaja, mida nemad ka annud. Üks wõõrastest maganud mehe woodis, teine põrandal. Hommikul läinud mõlemad minema. Kuid sellest ajast peale hakanud käima mõne päewa tagant kord üks ja kord teine, wahel mõlemad korraga. Õhtul tuldud ja hommikul mindud. Kuid waheset istunud wõõrad nende juures kuni õhtuni. Pererahwale seletanud, et on agendid Wiljandimaalt. Nemad pakkunud isegi õmblusmasinaid müüa. Ka olnud neil tegemist rahaasjadega ja sageli kirjutanud ja rehkendanud nad päew läbi. Öömaja eest pole nemad raha wõtnud, kuid toidu eest maksnud külalised rikkalikult: hommikuse kohwi eest üks kroon, teinekord enam, õhtuna eest 2 krooni. Õhtul, kui mees kodu olnud, aetud juttu üheset-teiset.

Waheset kõnelnud nemad ka kommunistidest, kuid mehed on olnud kommunistide wastu eriti kurjad.

Möödunud esmaspäewal tulnud noorem meestest sinna, kirjutanud midagi, tõusnud laua tagant üles ja küsinud luba, kas ta wõib pakki siia jätta. Wõtnud siis mapi kätte ja käskinud teisele mehele, kui see juhtub tulema, öelda, et teda ootaks. Olewat wäga tähtis asi rääkida. Enne minekut aga peatunud wäheks, pööranud naise poole ja öelnud: „Ega meie ikka agendid ei ole, nagu nimetame ennast, oleme põrandaalused, kuid ärge sellest oma mehele midagi öelge," ja lisanud sellele weel juure, et neid nüüd jälgitakse.

„Siis käis mul wärin läbi keha," ütles eit ja püüdis seda wärinat õlgade wäristamisega järele teha. Selle järele lahkunud külalised majast. Esmaspäewa õhtupoolikul tulnud nende poole palju mehi. (Need olid juba kaitsepolitseinikud).

„Nii palju oli neid, et ei saanud lugedagi palju neid oli."

Wäike tütar, kes ema kõrwal jutustust pealt kuulab ja wahel sekka kawalalt naeratab, jähwab: „Kuus meest oli." Ema kuri pilk paneb ta waikima. Nähtawasti kardab ta, et laps awameelsuses soowimata asju wälja lobiseb. Edasi seletab naine, et wõõrad mehed ajanud tema tuppa ja tulnud ise ka kaasa. Pärast seda teda enam wälja pole lastud.

Mehed seletanud, et on kommunistid, neid jälgitawat ja nende seas olewat prowokaator, kes neid ära annud. Kõikidel olnud kaasas rewolwrid. Wiimaks tulnud keegi, aga kes, eit pole näinud, sest kõik tormanud ukse juure, kuna tema jäetud tahatuppa, kuid arwab, et see wõis olla see, kes nende juures peatus. Kui uks awatud, kuulnud lauset: mäng on läbi. Naine pugenud hirmu pärast woodisirmi taha. Weidi aja pärast läinud 3 meest ühega (tabatud kommunist) minema, kuna 3 jäänud sinna. Õhtul, kui tema mees töölt koju tulnud, pole ka temale seletust antud. Wõõrad nimetanud end ikka kommunistideks ja olnud majas seisukorra peremehed. Neid lubanud küll wälja peenraid kastma, kuid mitte kaugemale.

Öö läbi walwanud wõõrad toas, kuna nemad maganud. Hommikul sõitnud ette auto, sellega wiidud minema tema mees ja sellest ajast ei ole keegi teda näinud. Lõpuks küsib naine, et ei tea, kui palju ta nüüd selle eest saama peaks.

Ta süda ei näi siiski mitte nii puhas olewat, kui ta seda püüab näidata. Ta on oma jutu, mis ta meile rääkis, walmis mõtelnud nagu kaitsekõneks, kuid selles paistab wastu tühje kohti ja wasturääkimisi. Uutleme weel üht-teist. Saame ainult põiklewaid wastuseid. Meile ja ka näiliselt jutustajale enesele jääb arusaamatuks, miks agendid Wiljandi poolt omale korteriks walisid niisuguse metsakuru, mis inimestest kaugel. Jääb tunne, et siin oli mängus rohkem kui lihtne öömaja andmine wõõrastele inimestele. Jätame naisterahwa jumalaga ja asume teele teiste tabatute asukohti waatama.

Üks neist asub

Pääsküülas, Kreutzwaldi tn. 65.

Siit tabati potsepmeister Peeter Maasikas naisega. Pääsküla jaamast umbes 150 m linna poole pöörab wasakut kätt Kreutzwaldi tänaw. Kahelpool tänawat üksikud wäikesed puumajad männimetsa all ja aedade wahel. Tüüpiline aguliserw. Siin-seal rohelisel murul sööwad walged kitsed. Maja nr. 65 on sügawa metsa sees ja ümbritsetud tugewa püstaiaga. Siin pidi olema kommunistide tähtsam kooskäimise paik. Wäliselt on seda sellest majast raske öelda. Korralik suwimaja, walgeks krohwitud seintega, mansardkorra ja werandaga. Aias korralikult planeeritud liiwased teed lillepeenarde wahel, kiik, wõimlemisrõngad. Maja ees puust sohwa. Igapidi korralik olemine. Jääb mulje, et siin elab jõukas rahwas. Kuid praegu näeb maja wälja nagu surnud. Aknaid warjawad kardinad, mis üleni ette tõmmatud. Sellega tahetakse warjata toa sisemust wälisilma eest. Koputasime ühele uksele, ei wastatud, kuid wõti on seespool, mis laseb oletada, et majas on elanikke. Kõnnime ümber maja. Weranda aknast paistab naisterahwa jalgratas, nagis naisterahwa ja meesterahwa müts. Teeme ringi ümber maja, ei ühtegi hinge. Wiimaks leiame teise ukse. Katsume seda. Koputame. Wähe aja pärast klõbiseb wõti lukuaugus ja ukse awab noor, saledakehaline 17—18 a. tütarlaps.

Wabandame ja ütleme, et oleme ajalehemehed, ja asume tasatargu uutlema. Tütarlaps ei teadwat midagi wanemate tegewusest. Isa olewat potsepp ja käib linnas tööl. Polewat nende juures käinud üksi wõõras, kui tädipoeg wälja arwata. Isegi peigmeest ei olewat preilil. Uutleme weel üht-teist.

Kuuleme tabamise üksikasjust.

Ühel õhtul, täpset päewa ei mäleta, tulnud ametiwõimud, wiinud isa, ema, tema ja ta sõbranna, kes neil elutsewat. Politseis peetud teda kinni 2—3 päewa. Elu olnud päris lõbus. Olnud wõimalus isegi raadiot kuulata. Pakutud süüa, kuid see pole maitsnud. Rõhutud meeleolu wõtnud ära söögiisu. Peale ülekuulamist lastud ta üles sõbrannaga wabadusse ja elab siin nüüd tädiga. Kuid kogu see jant on pannud mokka tema tulewiku. Kool jäänud lõpetamata, sest just wiimasteks päewadeks wiidud ta ära. Tütarlaps waatab nukralt maha, närwitseb. Püüame küsitleda weel üht-teist. Saame põiklewaid wastuseid, teinekord koguni waikus. Sõnade wahelt paistab siiski, et rääkimine on keelatud. Uutleme, kes keelas rääkimise: waikus. Kogu sellest loost ei teadwat tema midagi. Saime teada, et peale nende elawad majas weel teised inimesed. Maja teisel korral elawat keegi raudteeametnik.

Jätame jumalaga ja lahkume. Teel uutleme weel üht wanaeite kõrwalmajast, kes parajasti maasikaid kitkub. Wanaeit on töös oma maasikatega ja kurdab, et külm olewat ära wõtnud. Küsime, mida ta teab Maasikate perekonnast. Ei midagi. Ütleme siis, et need on kinni wiidud. Wanaeit teeb suured silmad ja imestab. On juba nädal aega mööda ja tema ei teagi, et naabrid trellide taga istuwad!

„Ärge minu maja ees maha laske!"

„Lihuniku" peastaabi kohta Nõmmel kuuleme uusi asjaolusid. See maja on ehitatud möödunud aasta suwel ja septembris kolisid Rosenfeldtid sinna sisse. Arwatawasti ehitati maja põrandaaluste rahadega. Warsti peale selle asus sinna elama ka naisorganisaator „Nelli". Ta ei olnud küll alaliselt seal, peatus wahetewahel ka mujal, kuid seal oli ikkagi tähtsam peatuskoht. „Nelli" tabamise järele, kui silmapiirile ilmus Koik, siis paigutati wiimane sinna elama. Nähtawasti peeti seda kohta kõige kindlamaks.

Tabamise üksikasjadest kuuleme, et majaperenaine oli politseiametnikke wõtnud „oma inimestena" — põrandaalustena. Ta arwanud, et need on tõesti kommunistid ja on tulnud tahama prowokaatorit. Kui „lihunik" sisse astus ja kaitsepolitseinikkude poolt tabati ning wälja wiidi, hüüdis eit järele: „Ärge siin minu maja ees maha laske, wiige kaugemale!"

Õhtul, kui mees koju tulnud, olnud see esialgu natuke kahtlewal seisukohal, kuid hakanud peagi uskuma, et tegemist on „oma inimestega". Isegi hommikul järelesõitnud autosse astus ta hea meelega, kui temale seletati, et kuskil on tuua mingisugune pakk. Alles kaitsepolitseis jõudis ta selgusele, et „omad mehed" on wiinud ta trellide taha.

Maasika juures on põrandaalused ulualust leidnud juba kauemat aega. Möödunud aasta suwel on seal peatunud mitmed pikemat aega. Korra elanud maja teisel koral ka üks politseinik, et maja näeks ausamana. Wiimasel ajal on Maasiku juures peetud tähtsaid koosolekuid ja nõupidamisi. Nagu selgunud, on põrandaalused suuremalt jaolt elukutselt ametmehed — potsepad, rätsepad, ehitustöölised jne. See tulnud sellest, et 1929. a. sügisel on tegutsenud siin üks illegaalne tegelane, kes oli elukutselt potsepp. Selle tõttu sokutanud ta põrandaaluseid peamiselt oma ametiwendade juure korterisse.

Juudid ärewuses.

Ühenduses juut Idel Jakobsoni tabamisega on rida ülekuulamisi ette wõetud ka juutide juures. See asjaolu on juudid ärewusse ajanud. Nemad on wäga pahased juut Jakobsoni peale, kes juudi sugu niisuguse häbiplekiga määrinud. Teatawasti koosneb meie juudi seltskond jõukatest inimestest.

Ikka weel olkaid Rooma ja Watikani wahel.

Mussolini wastus oli wäga terawa sisuline.

Roomast, 12. juunil. (Trj.) Nähtawasti ei ole põhjendatud oletused, et Itaalia walitsuse wastus Watikani kolmele märgukirjale wõimaldab edaspidi lahendada puhkenud konflikti. Näib isegi, et tüli terawus on weelgi suurenenud, kuna Itaalia walitsuse märgukiri olewat koostatud äärmiselt terawas ja leppimatus toonis. Märgukiri olewat niiwõrd ägedakujuline, et Watikanis oldawat esialgu kawatsetud temale üldse mitte wastata. Hiljem olewat siiski jõutud otsusele wastata, ja nimelt õige peatselt.

Nagu kuuldub, olewat Itaalia walitsus oma märgukirjas kahetsust awaldanud wäljaastumiste pärast, mis sündinud fasistliikude meeleawaldajate poolt kiriküringkondade wastu. Ühtlasi sisaldawat märgukiri terawaid süüdistusi. Nimelt öeldawat, et katoliiklik organisatsioon „Azione Cattolica" liikmed on fasistliku Itaalia walitsuse wastu töötama hakanud ja et Watikan toetawat isikuid, kes omal ajal kuulusid Itaalia walitsuse poolt laialisaadetud „Popolari" erakonda. Märgukiri lõpeb seletusega, et sõbralik lahendus puhkenud lahkarwamistele on wõimalik ainult sel juhtumisel, kui fasistliku reshiimi waenlased wälja heidetakse kõigist katoliiklikkudest organisatsioonidest.

Pilt Inglismaa maawärisemiselt.

Mäletawasti oli neil päiwil Inglismaal tunda õige tugewat maawärisemist. Nii tugewaid maa-aluseid tõukeid ei ole kunagi weel Inglismaal märgitud. Nagu nüüd selgub, olid maa-alused tõuked pärit merealusest maawärisemise koldest. Suuremat kahju sünnitasid maa-alused tõuked Londoni tänawatel. Pildil on näha lõhutud sillutus.

„Teraskiiwer" tekitab terawusi.

Saksa tagurlaste hiljutised meeleawaldused raskendawad Euroopale leida ühist keelt.

Briandi kõne ja inglaste wastuwäited.

Londonist, 12. juunil. Briandi hiljutised awaldused Youngi kawa kohta tema suure kõne ajal saadikutekojas on Inglise walitsuserakonna lehe „Daily Heraldi" poolt põhjustanud õige terawa juhtkirja.

Selles kirjutises öeldakse, et „need sõnad kõlawad nagu Poincaré sõnad, kuigi nad Briandilt tulewad. Leht ütleb, et Briand ei ole toonud ette ühtegi argumenti, waid on ainult lühidalt ja terawalt teatanud Prantsusmaa keelu reparatsioonimaksude rewideerimisele.

Sarnased meetodid ja kombed tähendawat kõigi Briandi enda kuulutatud ideaalide surma. Euroopa rahunemine on wõimatu kuni üks suurriikidest sarnasel toonil kõneleb ja oma otsustusi peab Euroopa seaduseks.

Briandi hiljutine kõne

saadikutekojas kujunes suureks wälispolitiliseks meeleawaldukseks, wastates rahwasaadik Lorini arupärimisele Bresslaus asetleidnud „Teraskiiwri" meeleawalduste kohta, mis ähwardawat Euroopa rahu.

Wälisminister seletas, et „Teraskiiwri" meeleawaldused ei olewat mitte täitsa patsifistlikus waimus möödunud. Bresslau sündmusi, kus marssalid, kindralid ja printsid esinesid, olewat kahjatsetawad. Prantsuse walitsus olewat seda liikumist tähelepanuga jälginud ja wastatwatele Saksa wälispolitiilistele esitustele seletanud, mida Prantsusmaa sarnastest meeleawaldustest arwab. Sarnased meeleawaldused ei wasta mõlema maa koostöö waimule kestwa rahu organiseerimiseks. Briand manitses prantslasi külmawereliseks jääma. Saksa rahwuslased ei ole mitte maa walitsejad.

Londonis asetleidnud riigimeeste nõupidamise kohta awaldas Lorin, et ta on Saksamaa poolt mõnede reparatsioonikohustuste salgamist kartnud. Briand wastas talle, et wõib olla Saksamaa on katsunud Londoni läbirääkimistel oma halwa majandusliku olukorraga mõju saawutada. See olewat tema õigus.

Prantsusmaa õigus

olewat aga huwidele wastukäiwate ettepanekute kohta kindlalt „ei" öelda. Ei olewat wõimalik sarnast küsimust, kui seda on reparatsiooni wõlad, korraldada ilma Prantsusmaa nõusolekuta. Ei olewat wõimalik pidulikult allakirjutatud lepingut ilma Prantsusmaa nõusolekuta ümber tõugata. Youngi kawa on alles hiljuti jõusse astunud. Ei saatwat kõnet olla tema rewideerimisest, kuna ta on lõpliku iseloomuga.

„Daily Herald" toonitab, et Youngi kawa rewideerimine wõi mõni muu rahwuswaheline kokkulepe on praegu lahtine kaalumiseks, uurimiseks ja sõbralikkudeks mõtteawaldusteks. Kes seda salgab ja muutmatust „lõpulikkusest" kõneleb, see ei rääkiwat mitte ainult meeletust, waid salgawat ka rahwasteliidu põhikirja awaldusi, millele Briand ise nii palju kordi kiitust jaganud. Kui Briandi sihiks oleks olnud ühe hoobiga kõike head, mis ta kunagi teinud, mittemillegiks teha, siis ei oleks ta teisiti kõnelenud, ütleb leht. Briand olewat nüüd aga Prantsusmaale, Saksamaale, Euroopale ja kogu maailmale ääretult halbu teeneid osutanud.

Berliini diplomaatlikkudes ringkondades

hinnatakse Briandi kõnet eeskätt sisepolitiliselt kui Briandi wastu sihitud kallaletungide wastulööki.

Briandi seletused reparatsiooni küsimuses sisaldawat wana Prantsuse seisukohta, et lepingud on siis ainult igawesed, kui nad Prantsusmaa huwides seisawad. Youngi kawa alusel kergenduste saamiseks olewat Saksamaal täielik tegewuswabadus.

Poola protesteerib.

Poola walitsus on omalt poolt saatnud märgukirja Saksa walitsusele ühenduses Bresslaus peetud „Teraskiiwri" meeleawaldustega. Märgukirjas rõhutatakse, et „Teraskiiwerlaste" kõned neil meeleawaldustel on kandnud poolawastast ilmet.

Munk liiklemispolitseinikuks.

Michigani järwe lähedal, Ühisriikides, on pühapäewiti kohalikkude franziskaanlaste jumalateenistustele St. Auboni kapellis nii palju sõitjaid, et see tihti liiklemistakistusi esile kutsub. Et õnnetustest hoiduda, on nüüd igal pühapäewal üks noor munk asetatud autodele peatuskohtasid näitama. Nii täidab munk liiklemispolitseiniku ülesandeid kiriku juures.

Liibawis 17 wälismaa sõjalaewa.

Jumbelipidustused täies hoos.

Riiast, 12. juunil. Läti sõjalaewastiku 10 aasta jumbelipidustused Liibawis on praegu täies hoos. Muidu enam-wähem waikne sadamalinn on praegu erakordselt elawaks muutunud. Üldse on Liibawisse tulnud 17 wälisriigi sõjalaewa 9000 meremehega ja 700 ohwitseriga. Wiimastena ilmusid Liibawisse rootslased. Peale ilmasõda on esimene kord, kus Läti korraga nii palju wälismaalasi wastu wõtab.

Rahe häwitustöö Leedus.

Kaunasest, 12. juunil. Wiimase nädala jooksul Leedus mässanud rahetormide kohta teatatakse, et rahe on häwitanud mitu sada hektarit küllwi. Raheterad olid metsõunte suurused. Kahju hinnatakse 51.000 litile.

Saksa raud ja teras Wenesse.

Berliinist, 12. juunil. Neljapäewal kirjutati Berliinis Nõukogude Wene esitajate poolt alla lepingule, mille järele Nõukogude Wenemaa tellib Saksamaalt 200.000 tonni rauda ja terast.

Türgi pealinn upub.

Angoorast, 12. juunil. Suured wihmasajud tekitasid linnas ja ümbruskonnas uputusi. 30 inimest on esialgsetel teadetel uppunud.

Warssawi trammi streik lõpeb.

Kommunistliku aktsiooni komitee wangistati.

Warssawist, 12. juunil. Waatamata kommunistide energilisele kihutustööle, on Warssawis trammistreik waibumas. Trammiwaguneid liigub juba politsei kaitse all. Neljapäewa hommikul tungisid kommunistid mitmele trammiwagunile kallale. Kaks waguni juhti ja üks politseinik said haawata. Ühel wagunil löödi aknad sisse. Politsei wangistas kommunistliku aktsiooni komitee, milles oli 18 isikut. Neljapäewa õhtupoolikul oli trammiliikumine Warssawis peaaegu juba normaalne.

Poolas suleti 1155 kõrtsi.

Warssawist, 12. juunil. Poola rahaministri korraldusel suletakse Poolas 1155 joogikohta. Uue seaduse kohaselt ei tohi kogu Poolas olla üle 20.000 alkoholise joogikoha. Käesolewa korraldusega on see arw saawutatud.

Saksa-Wene lepingu pikendamine.

Moskwast, 11. juunil. (Trj.) Nõukogude Wene walitsuse ringkondadest teatatakse ametlikult, et läbirääkimised, mida on mitu kuud peetud Saksa walitsusega n. n. Berliini lepingu pikendamise asjus, on lõppenud kordaminekuga. Lähematel päewadel olewat oodata lepingu pikendamisele allakirjutamist.

Ka Berliini teated näitawad, et Saksa politilistes ringkondades seda teadet kinnitatakse. Berliini lepingu makswuse aeg lõpeb 29. juunil.

Räägitakse eesti keelt.

Etablissements C. Vares - F. Bergfeldt Riia rannal.

«Splendid»

Hotel-Pension, Majori Juras 57, tel. 107
Telegr. adr.: Splendithotel Majori.

«Mascotte»

Café — Dancing — Cabarett. Majori, Jomas 15, telefon 10.

Kodumaa muinasteadusliku kirjelduse käik ja tulemused.

Eestis on esimesena wiidud läbi kawakindel kogu maa muinasteaduslik kirjeldus.

Eestis on teatawasti wiimasel aastakümnel, algatatuna prof. A. M. Tallgrenilt, teostatud laiemaulatuslik kawakindel maa muinasteaduslik kirjeldus. Selle töö käik ja tulemused tohiksid teatawa uudiskatsena, mida muide soodustas ka maa suhteliselt wäike territoriaalne ulatus, pakkudes huwi laiemailegi ringkonnile.

Üleriikliku uurimistöö otstarbekohane organiseerimine, aga ka tarwiliku ülewaate saamine maa eri kinnismuististest *), leidudest ja leiukohtadest, andmed mis on kõikide muinasteadusliikude uurimuste lähtekohaks, seadis ülikooli arkeoloogia kabineti juba kohe peale selle asutamist 1921. a. wajaduse ette, omale soetada wõimalikult täiuslikku antikwaarilis-topograafilist arkiiwi. Mitte rahuldudes üksi andmetega olemasolewast kirjandusest ja arkiiwmaterjalist, koostas prof. A. M. Tallgren 1921. a. kawa, mille järele pidi kogu maa eriliselt seks wäljasaadetud tööjõudude poolt muinasteaduslikult kirjeldatud saama. Kirjelduse territoriaalseks aluseks waliti, kõigepealt oma sobiwa suuruse tõttu, kihelkonnad. 1921. a. oli Eesti jaotatud 109-sse kihelkonda, sinna juurde ala idapool Narwa jõge ning 4 Setumaa walda. Nii oli 1921. a., kõnesolewate kirjeldustööde alul, tegemist 114 territoriaalse üksusega, mis pidid wastawalt läbi töötatud saama.

Maa muinasteaduslikust kirjeldusest saadud ainestiku ühtluse mõttes tuli panna rõhku kirjelduse läbiwiimisele wõimalikult lühidal ajawältusel; see omakorda põhjustas, et kirjeldamiseks ei jatkunud selle ala üliõpilasist, waid tööse tuli rakendada peale wastawat instrueerimist üliõpilasi ka muudelt aladelt ja asjasthuwitatuid.

Töö kawas seisis igas wastawas kihelkonnas kõigi kirjandusest ja mujalt saadud muististe **) leiuteadete, samuti kinnismuististe, nagu kalmete, kääbaste, muinaslinnade, ohwrikiwide, -puude ja -wete jne. kohapealne kontrollimine ja kirjeldamine. Leiukohtadest, kinnismuististest ja nende rühmadest pidid saama walmistatud plaanid ja üleswõtted. Lisaks kirjandusest ja mujalt hangitud teadete kontrollimisele, oli tööjõudude-stipendiaatide ülesandeks koguda rahwasuust teateid uute, wõimalikult weel tundmata kinnismuististe ja leiukohtade üle, neid koha peal kontrollida ning kirjeldada. Samuti oli stipendiaatide ülesandeks ülikooli arkeoloogia kabineti jaoks koguda maal mõnel pool weel rahwa käes säiluwaid juhuslikult leitud muinasjäänusi.

Kõik stipendiaatide poolt registreeritud muinasteduslikult seisukohalt tähelepandawad paigad märgiti koha peal üles kaasasolewaile topograafilisile kaartele mõõdus 1:42.000 (ühewerstaline), mis hiljem liideti wastawa kihelkonna kirjelduse juure.

Nimetatud kawa järele tawaliselt suwel kihelkonnis kogutud ainestiku jätsid stipendiaadid hiljem lähemalt läbitöötatuna ja korraldatuna ülikooli arkeoloogia kabineti antikwaarilis-topograafilisie arhiiwi.

Kirjeldus kogu maa kohta wiidi haridusministeeriumi ainelisel toetusel esmakordselt läbi näha juurelisatud kaardist. Aastail 1921—22 kirjeldati kokku 51 kihelkonda, a. 1923—24 kokku 442 kihelkonda, nii et a. 1921—24 oli tegelikult kogu maast kirjeldatud juba umb. neli wiendikku. Sõltudes osalt kawa uudsusest, kirjelduse esimesil aastail, kõige pealt aga mõnedest puudulikumalt ettewalmistatud tööjõududest, on umb. kümmekond kihelkonda tulnud a. 1928—30 kirjeldada uuesti. Nii on õieti praegu wõimalik saada täielikumat ja mõnel määral objektiiwsemat ülewaadet kirjelduse tulemusist.

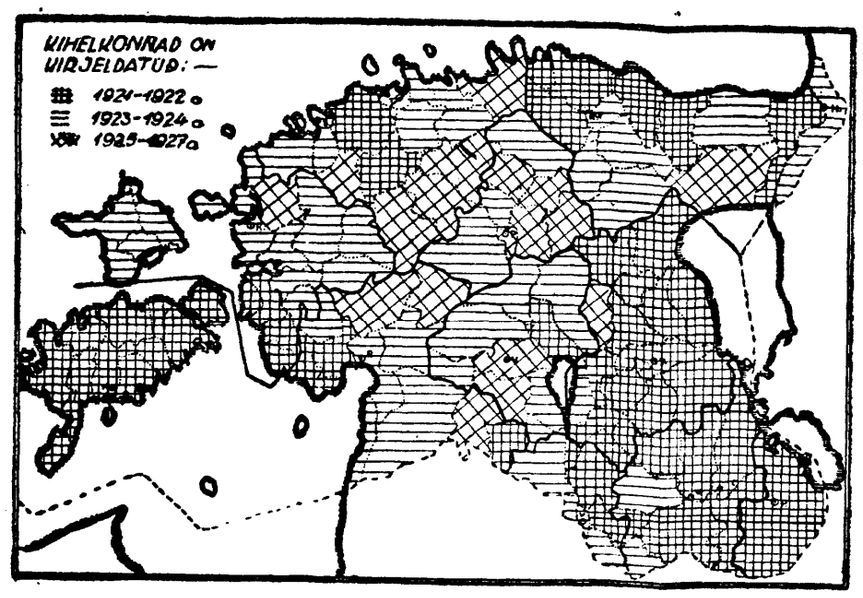

Kodumaa muinasteadusliku kirjelduse käik.

Peale prof. A. M. Tallgreni tagasisiirdumist Helsingisse 1923. a. jatkasid ja juhtisid nimetatud töid prof. B. Nerman (1923—1925. a.), prof. H. Moora ja mag. M. Schmiedehelm.

Kokkuwõttes on küsimusesolew kirjeldustöö annud T. ülikooli arkeoloogia kabineti antikwaarilis-topograafilisele arkiiwile 5447 käsikirjalist lehekülge **) kodumaa muinasleide ja kinnismuististeid käsitawat ainestikku. Üksikute kihelkondade kirjelduse suurus kõigub kümnest-kolmast kuni paarisaja lehekküljeni, olenedes kihelkonna muististe ning sealt saadud leidude rohkusest ja nende iseloomust. Kõige kehakamana osutub, sealt saadud rohkete kiwiaja leidude tõttu, Wändra kihelkonna muinasjäänuste kirjeldus (237 lk. suur), millele järgnewad suuruse järjekorras Tori, Helme, Jüri ja Kuusalu kihelkonna ning Irboska walla kirjeldus (igaüks üle 100 lk. suur). Wähemate kirjelduste hulka kuuluwad Juuru, Karula, Keina, Kursi, Mihkli, Wormsi j. t. omad.

Niipalju kui seda wõib otsustada praegu, on kogutud ainestik wõrdlemisi täielik ja, peale eelnewas mainitud korrigeerimiste, mida wähemas ulatuses tuleks ka weel jatkata, suurelt osalt ühtlane.

Peale nende töode kaudu registreeritud ning muuseumi saadud mitmesuguste uute muinasleidude, on eriti tähelepandaw maa mitmes osas kinnismuististe arw, mida seni wastawas kirjanduses wõi arkiiwmaterjalis ei tuntud ja millede kohta on nüüd rahwasuust saadud teateid. Paljude kihelkondade antikwaariline üldilme on kirjelduse kaudu tähelepandawalt muutunud, mõnede juures näib muutus koguni wõrdlemisi radikaalne.

Üheks kirjelduse kõrwaltulemuseks oli wõimalus saada täpsaid eri kinnismuististe nimekirju, seks et wõtta muististed riikliku muinasjäänuste kaitse alla. Wastaw uus muinsuste kaitseseadus on meil teatawasti olemas a. 1925 (Riigi Teataja 1925, nr. 111/112).

Praegu on selle seaduse alusel wõetud riikliku kaitse alla üle maa kokku 1163 eri kinnismuististi, kalme, kalmistut, muinaslinna, ohwrikiwi, ohwripuud jne.

Peale eelpool kõnesolnud kõrwaltulemuste, pakub kogutud antikwaarilis-topograafiline materjal terwikuna eesti muinasteadusliikule uurimusele teatud põhja, millest iga üksikasjalik uurimus läheb paratamatult wälja. Wastawa tarwitamise hõlbustamiseks eeldawad ant.-topograafilised kogud täpsaid ning üksikasjalikke eri registreid, töö, mida ülikooli arkeoloogia kabinetis on kahjuks esialgu jõutud teha ainult osalt. Eri ajajärkude leidude ja kinnismuististe lewiku kartograafiline kujutamine ning wiimasest järelduste tegemine juhuslikult kogutud andmete ning muuseumimaterjali najal, ilma et oleks olnud tarwitada süstemaatiliselt kogutud ant.-top. materjali, paistab igatahes Eestis saadud kogemustel andwat mitmeti juhuslikke tagajärgi.

Ehk küll kõnesolnud ainestik moodustab eeskätt ainult abinõu Eesti muinasleidude lähemaks uurimuseks, pakub see siiski ka juba omaette teatawaid wõimalusi järelduste ja tähelepanekute tegemiseks. Kõigepealt wõimaldab kogutud ainestiku kaudu jälgida maa eri muinasteadusliikude ajajärkude leidude, samuti eri kinnismuististe ja nende liikide lewimist, nähted, mis omakorda seisawad ühenduses eri kultuurmõjude ja asustusajalooliste probleemidega. Eelpool öeldu maksab nii Eesti kui terwiku, kui ka selle nii suuremate kui wähemate osade kohta. Süstemaatiliselt kogutud ant.-top. ainestik wõimaldab õieti juba iga kihelkonna kohta kirjutada esialgset ülewaadet selle muinasaegsest asustus- ning osalt kultuurajaloost, mida hiljemad kaewamised ning üksikasjalikumad uurimused wõiwad täiendada.

Eesti on kawakindlalt läbiwiidud kogu maa muinasteadusliku kirjelduse kaudu asetunud sel alal e s i m e s t e m a a d e h u l k a k u l t u u r m a a i l m a s. Käepärast olewatel andmetel pole weel üksi teine maa selle teadusliku kogumistöö teostanud samas ulatuses ja kogu ala kohta. Kuid küsimus pole üksi töö läbiwiimise ulatusest ja suhtelisest kiirusest, waid ka töö mõte endast on uus, mida warem mujal pole tarwitatud. Rootsis alustati, wõib olla meie eeskujul, wõib olla ka iseseiswalt, wastaw öö mõni aasa hiljem, mujal on süstemaatilisi antikwaarilis-topograafilisi uurimusi algatatud ja teostatud ainult piiratud alade kohta.

E. Laid.

*) Kinnismuistis — kinnine muinasjäänus, nagu kalm, muinaslinn, ohwrikiwi jne.

**) Muistis — muinasjäänus ehk muinasaja leid laiemas mõttes.

**) Selles arwus pole kaasa arwatud Saaremaa ning Muhu 12 kihelkonna kirjeldust, mis wähe sõhendatuna on ilmunud trükis pealkirja all: Saaremaa ja Muhu muinasjäänused. Tartu ülikooli arkeoloogia kabineti toimetused 2. Tartu 1924.

aastail 1921—1927 *). Kirjelduse käik on

*) Lisaks eelnewas nimetatud maa 114 üksusest praegu kirjeldatud 112 üksust; kirjeldamata on weel Kihnu ja Ruhnu saared, mis territoriaalselt wäikestena, moodustawad siiski kumbki kihelkonna omaette.

Prof. E. Tennmann kaotas.

M.-Magdaleena kogudus protsesside keerises.

Riigikohus kuulutas reede õhtupoolikul otsuse prof. Eduard Tennmanni kaebeasjas Maarja-Magdaleena ewang. lut. usu koguduse perekonnaseisuametniku kohustest lahtiregistreerimise pärast. Kohus oli otsustanud prof. Tennmanni kaebuse tagasijätta. Sellega jääb jõusse kohtu- ja siseministri otsus tema lahtiregistreerimise kohta.

Samal päewal oli riigikohtus arutusel M.-Magdaleena koguduse aktiiwsema tegelase ja õp. E. Tennmanni poolehoidja Anette Tootsi erakaebus kohtu- ja siseministri otsuse peale. Toots oli esitanud ministeeriumi kaudu riigikohtu nimele kaebuse õp. E. Tennmanni perekonnaseisuametniku kohalt lahtiregistreerimise pärast. Ministeerium ei annud aga kaebusele käiku ja saatis selle A. Tootsile tagasi, mispärast wiimane erakaebuse riigikohtule andis. Riigikohus tühistas ministeeriumi korralduse, sest ministeeriumil puudub õigus riigikohtule adresseeritud kaebus tagasi saata.

Kolmapäewal oli rahukogus arutusel osa protsessist, mis tekkinud prof. E. Tennmanni Maarja-Magdaleena koguduse õpetajamajast wäljatõstmise pärast. Protsess oli alanud Jõgewa jaosk. rahukohtuniku juures. Rahukohtuniku juures tahtsid esineda koguduse kahe juhatuse wolinikud. Rahukohtunik tunnistas seaduslikuks koguduse juhatuse wolinikuks wann. adw. H. Sumbergi, kuna teise koguduse juhatuse wolinikul adw. J. Rammil ei lubatud asja arutamisest osa wõtta.

Rahukohtuniku selle määruse peale oli esitanud adw. J. Ramm erakaebuse, mis nüüd rahukogus arutusele tuli. Rahukogu otsustas wälja nõuda Maarja-Magdaleena koguduse täiskogu protokolli 1929. a. kohta, millest nähtub, missugune juhatus on seadusepärane. Sellepärast lükati asja arutamine edasi.

Tapmisega lõppenud liigud.

Mõrtsukatöö maanteel.

Neljapäewa hommikul sõitsid Kaelase asunduse mehed: Erdmann, Tuik ja Kruusmann Wändra alewisse sealse riigimaade ülema juure korraldama oma asunduskruntide asja. Kui asjad olid aetud, tehti kõwad liigud ja purjuspäi asusid mehed jalgratastel kella 10 paiku õhtul koduteele. Erdmann ja Türk sõitsid ees, Kruusmann neile järele. Teel lõhkes Kruusmanni jalgratta kumm ja ta oli sunnitud teistest maha jääma. Mahajääjat aitas wankril härelesõitnud Wändra peremees Adamson. Seda aga Kruusmann seni selgitamata põhjustel „pani pahaks" ja pekstis kiiuditaja waese omaks. Lõhkise näoga pidi peremees saadud wigastuste tagajärjel sõitma haigemaija.

Pärnu-Wändra teel, 4 km Pärnu pool Wändra alewit, leiti aga hiljem üks meestest — Erdmann — tapetuna maas lamamas. Laiba kohal oli Kruusmanni jalgratas katkise kummiga. Erdmannil oli pea puru. Nähtawasti oli Kruusmann oma ratta sinna jätnud ja ise Erdmanni rattaga edasi sõitnud. Sündmusest teatati kriminaalpolitseile, kust asuti tapmise selgitamisele. Politsei on tahtnud Kruusmanni üle kuulata, kuid seni ajani ei ole kumbagi, ei Kruusmanni ega Türki, kätte saadud.

Erdmann kui ka Kruusmann olid mõlemad ümbruskonnas halwa kuulsusega mehed. Kruusmann on waremalt juba mitu korda mitme siiüteo eest karistada saanud. Praegu on selgitamisel, kes Erdmanni tapnud, ja politsei loodab lähematel päewadel mõrtsuka tabada.

Köster tulesüütaja.

Piibliga kaitsekõne.

Neljapäewal tuli Tartu-Wõru rahukogu kriminaal-osakonna wäljasõidu istungil Wõrus arutusele Kanepi köster A. Tinni wastu tõstetud süüdistus. Nimelt põles läinud aasta nowembri keskel Tinni elumaja, milles aius ka Ar. Hassi kauplus, maani maha. Tuleõnnetuse ümbrusest leiti süütamist tõendawaid asju ja nii Tinn kui ka Hass wõeti wahi alla.

Kohtulikule arutusele oli kutsutud 50 tunnistajat. Kaebealuste süü tehti kindlaks ja kohus karistas Tinni ja Hassi kumbagi 5-aastase wangirooduga ühes kõigi õiguste kaotamisega. Kaupmees Hassi wahiall olnud naine mõisteti õigeks.

Muuhulgas käskis Tinn kodunt wangimaja tuua omale piibli; selle järele walmistas ta omale kaitsekõne, mida ta ka kohtus ette kandis. Kaitsekõnest paistab, nagu oleks Tinni elusihiks ainult töö teha ja paluda jumalat, kuid niisid on ka teistsugune töö Tinnile omaks saanud.

Põllutööministri kõrgem ametnik riigikohtus.

Reedel pidi riigikohtus arutusele tulema põllutööministeeriumi kõrgema ametniku Benjamin M a r t i n i teenistusest wabastamise küsimus. Kaebaja B. Martini wolinik wann. adw. O. Tief aga palus asjaarutamist edasi lükata, sest wiimastel päewadel olemat esitatud põllutööministeeriumi poolt uusi tähtsaid dokumente, millega wastane pool ei ole saanud weel tutwunenda. Riigikohus otsustas kaebuse järjekorrast wälja jätta. Unesti tuleb see arutusele sügisel, sest riigikohtu wiimane istang kewadisel istangjärgul oli reedel.

Urwastes põlesid talukoonded.

Neljapäewa öösel kella 12 paiku põles maha Urwaste wallas, Kruuta talus Oswald Silla päralt olew elumaja ühes kõrwalhoonetega. Tuli lewines nii kiirelt, et ei saadud midagi päästa. Omanik hindab kinniswara põlemisest tekkinud kahju 3500 kr. peale ja wallaswara kahju 1073 kr. peale. Hooned ja wallaswara oli 3320 kr. eest kindlustatud. Kust tuli alguse sai, ei ole teada.

Laps süütas elamu.

Raadi wallas Kirka külas asuw Marie Wirro elamu ühe katuse all olewa rehealusega põles neil päewil maha. Sisse jäi toidu- ja riidekraami 65 kr. wäärtuses. Hoone oli wana ja lagunud, selle wäärtust hinnatakse 250 kr. peale. Nii hoone kui kraam oli kinnitamata.

Tuli sai alguse M. Wirro 5-aastase poja läbi, kes tulega mängides süütas hoone.

Alf. Sällik 20 a. lawal.

Käesolewal kewadel sai täis 20 aastat Alfred Sälliku esimesest esinemisest teatris. 10. skp. piihitses ta seda „Estonias" operetis „Wiktoria ja husaar", mis oli ka Sälliku tuluõhtuks.

Tuluõhtu sündis wäljaspool hooaega. Teater oli rahwast wiimse istmeni täis. Juubilarile annetati suur loorberipärg kohaliku saksa seltskonna poolt. Wanadelt kolleegidelt oli suur korw pudelite ja puuwiljaga ning „Estonia" näitlejate nimel Milwy Lõõd andis talle üle ümbriku, „mille külge ei hakka wõlanõudja kohtupristawi pitsatid ega haamer". Terwituisi, suusõnalisi ja kirjalisi, oli rohkesti.

Lembergidele 2 miljonit tempelmaksu trahwi.

Riigikohtus oli reedel arutusel suurem tollitrahwi protsess. A.-ü. „Karl Lembergi" asjaajamise rewideerimisel läinud aastal leidis maksudewalitsus, et aktsiate pealt ei olnud tasutud tempelmaksu, mispärast otsustati nõuda aktsiate pealt 2000 kr. tempelmaksu ja tempeltrahwi aktsiaseltsi juhatuseliikmetelt 20.000 kr. Tempeltrahwi määramise pärast esitasid juhatuseliikmed Karl Lemberg, Erich Lemberg ja Heinrich Daniellsen kaebuse, mille aga Tallinna-Haapsalu rahukogu oli jätnud tagajärjeta.

Rewisjonikaebuse põhjal tuli asi nüüd arutusele riigikohtus. Kaebajad seletasid, et neil ei ole aktsiaid ega ka ajutisi tunnistusi wälja antud ja kui koosoleku protokollis on tähendatud, et ajutised tunnistused on wälja antud, siis olewat see eksitus. Riigikohus jättis kaebuse tagajärjeta. Sellega jääb maksma kahemiljonine tempeltrahw.

Ekspresside punane müts wõitis.

Tartu ekspresside kaebeasjas kuulutas riigikohus reedel otsuse. Kohus oli otsustanud tühistada kohtu- ja siseministri otsuse, millega kaebajatel oli ära keelatud punase wormimütsi kandmine. Ministril tuleb asja uuesti otsustada.

Tartu keskkoolide lõpetajad.

H. Treffneri gümn. lõpetasid:

Humanitaarharus: Bruno Annuk, Walter Anton Leo Birkenthal, Arwed Hain, Willem Janson, Artur Jürgenson, Alfred Kapsta, Ertwin Kase, Aleksander Kiima (cum laude), Leonhard Kollina, Ilmar Kruus, Eduard Lõhmus, Leonhard Mark (cum laude), Harri Meoma, Eduard Muhli, Olaw Mägi, Emil Parts, Laur Pehap, Hillar Priima, Willi Partol, Harald Raudsepp, Heino Rebane, August Reiman, Erich Reinwald, Walter Soome, Helmut Schuster, Bernhard Steinberg, Ilmar Steinberg, Lembit Suji, Johannes Sutt, Harri Tillmann, Eduard Tootson, August Traat, Jakob Wiснapuu.

Klassikaharus: Erich Hindrikson, Wilfried Kauts, Elmar Keerd, Edgar Kokka, Elmar Korda, Fromhold Limberg, Eduard Lind, August Pehka, Johannes Soots, Adolf Tamm, Johannes Waldmann, Lembit Weskimeis, Karl Wisser, Richard Wõlli.

Reaalharus: Lembit Arbeiter, Boris Awald, Peeter Laming, August Lellep, Toiwo Maim, Eero Pluna, Artwo Mägi (cum laude), Woldemar Mägi (cum laude), Deelew Nagla, Waldeko Paulson, Werner Peterson, Elmar Redel, Boris Tiedt (cum laude), Elmar Tork, Dawid Wirkhaus (cum laude), Wiktor Wõsu.

Tartu linna tööstus- ja majandusõpilaste kooli lõpetasid

Metalli- ja puutööliste klassi: Konstantin Adler, Alfred Kask, Artur Raudseping, Elmar Tauts, Mihkel Tennus, August Ustaw.

Ehitustööliste klassi: Hermann Kiiwiware, August Klein, Alfred Kuusk, Woldemar Malkow, Oswald Nikmann.

Kontori- ja äriteenijate klassi: Anna Bleier, Woldemar Eller, Johannes Kanderpaes, Alfred Künnapuu, Elfriede Paabstel, Artur Tammepuu.

Majapidamisekklassi: Olga Kaston, Marta Lehtmets, Alide Mets, Hilda Nagel, Herta Peterson, Melanie Ward.

Naiskäsitööklassi: Olga Bleier, Alma Brett, Gerta Kanep, Agnes Lemmais, Elise Mets, Lydia Reinwald, Irina Saks, Irene Schmidt, Irina Tammist, Anni Tiirik.

Tartu linna tütarlaste majapidamise täienduskooli lõpetasid:

Leida Jugar, Linda Kunlbach, Ella Lumi (cum laude), Linda Treier, Eugenie Spitel (cum laude), Salme Weske, Johanna Lüdinwois (cum laude), Selma Tilsen, Aino Soodla, Leida Toming (cum laude), Aino Lübek, Natalie Neuman, Armilde Uirer, Johanna Loll.

Tartu Naisühingu Käsitöökooli lõpetajad 1931. a.

Käsitöö osakond: Helmi Gerber, Aino Kitwi, Alma Moks, Magda Püssa, Leida Raudsepp, Alide Tiitso.

Riieteõmblemise osakond: Jenny Häusler, Hilda Kabin, Irene Konwus, Juuli Luksepp, Leida Meltsas, Alma Paal, Natalie Sapotzki, Hildegard Urm, Silwia Waltri, Amanda Wöhrmann.

Raamatukõitmise-nahatöö osakond: Lilli Potral, Erika Rümmel.

Kangakudumise osakond: Meta Moks, Anna Mölder, Paula Neufeld.

Pesuõmblemise osakond: Lidia Kapral.

ü. E. N. Ü. üleriiklikud wõistlused.

Laupäewal algawad Tartus Tallinna tänawa spordiwäljal üENü üleriiklikud tergejõustiku wõistlused. Kawas on laupäewal 100 m eeljooksud, 80 m eeljooks naistele, 800 ja 1500 m jooks, kaugus, kuul, ketas, teiwas ja kõiewedu ning 4×100 m ja 800+400+200+100 m teatejooksud. Algus on kell 5 p.l. Pühapäewal aga kell ½11 hom.

Wõistluste peakohtunikuks on kapt. L. Tõnson, peakorraldajaks W. Wahtel ja arstiks dr. Kukk. Esimestele kohtadele tulnud sportlastele jagatakse auhindu ühes meistrimärgiga, teisele ja kolmandale kohale tulijaile aga diplomid.

Awawõistlus uuel jalgpalliwäljal.

Laupäewal kell ½7 õhtul kohtawad Karlowa mõisas uuesti kordaseatud jalgpalliwäljal Tartu Jalgpalliklubi ja üENü Tallinna osakonna meeskonnad. Wõistlusest ennustatakse hooaja huwitawamat jõukatsumist, sest teatawasti on üENü Tall. osak. tugewamaid wäikeseltside meeskondi, millest mõneas wõrsunud rahwuskoondise tänawune parem tormaja Kass. Kohtamine on üksiti ka uue platsi awawõistluseks.

Kas „käitiswanem" wõi „tööliswanem"?

Eile asuti käitise töötajaskonna asutiste seaduseelnõu teisele lugemisele alamkomisjonis. Teatawasti on suuremates küsimustes juba kokku lepitud. Walitsus esitas seduse kohta rea parandusi, nii et uus eelnõu wastab senisele töölisswanemate seadusele. Üksikasju ja täiendusi kaalutakse alamkomisjonis rahulikult ja asjalikult, kuna suures ei peetud tarwilikuks seduse arutamist katkestada.

Rea parandusi esitab kaub.-tööstuskoja poolt hra P. Kolts, kes kogu aja alamkomisjoni tööst osa on wõtnud. Need parandused on põhjendatud ja otstarbekohased ja nende wastuwõtmiseks ei peaks olema takistusi. Seaduse esimene peatükk wõeti 2. lugemisel wastu. Selle järele asutatakse töötajaskonna asutised ainult tööstuslikkudes käitistes, kus wähemalt 25 töötajat. Töötajaiks loetakse eelnõu järele kõik käitise töölised ja teenijad.

Rkl. J. Sihwer (rahwaer.) tegi ettepaneku, et käitise teenijad tuleks selle seduse alt wälja jätta, põhjendades sellega, et käesolew seadus on mõeldud ainult tööstuslikkude käitiste kohta ja kaubanduslikud ettewõtted on jäetud wälja. Tööstuslikkude käitiste teenijad on aga samas olukorras, kui kaubanduslikkude käitiste töötajad. Wealegi oleks teega käitistes raske wahet teha, misugused teenijad on tööstusliku ja missugused kaubanduslikku käitise alal tegewad. Sest sageli täidawad need büroos mõlemi ülesandeid. Ka ei oleks neile tööliswanemate walimisest kasu, kuna teenijaid on käitises kaugelt wähem kui töölisi. Ettepanek sai poolt 4 ja wastu 4 häält ja esitatakse üldkoosolekule wariandina. Edasi näitas rkl. J. Sihwer, et nimetused — käitisnõukogu, käitis-üldkogu ja käitiswanem ei ole mitte õiged, waid sisuliselt wastolus seduse enesega. Nates juba pealkirjast, koneleb seadus töötajaskonna asutistest, mitte aga käitise asutistest. Nagu aruandja poolt määratletud, tuleb käitise all mõista nii tööandjat kui töötajat ja tihti koos. Järjelikult oleks käitise nõukogu kogu ettewõtte nõukogu, kus ei oleks mõeldaw, et tööandja puudub. See wastaks praegusele ettewõtte juhatusele ja nõukogule, mitte aga üksi töötaja asutise mõistele. Seepärast teeb J. Sihwer ettepaneku, et wastawateks nimetusteks käesolewas seduses tuleks wõtta: töötajate üldkogu, töötajate nõukogu ja töötajate wanem.

TEADAANNE.

Igasuguste segaduste ärahoidmiseks teatame, et prl.

Minna Aleks. tütar Letsar

ei seisa enam arvates 8. apr. **S/A. „Eesti Maanaiste Keskseltsi teenistuses** ega pole õigustatud ajama enam mingisuguseid Eesti Maanaiste Keskseltsi asju.

Eesti Maanaiste Keskseltsi juhatus.

Kuidas sündis Ü. E. N. Ü.

Pilt Ü. E. N. Ü. Tartu osakonna 10-aastasele tegewusele.

Laupäewal ja pühapäewal pühitseb Ülemaalise Noorsoo Ühenduse Tartu osakond oma 10-aastase kestwuse juubelit, mispuhul pole huwituseta heita pilku selle omapärase noorsoo organisatsiooni sünniaega ja senisele tööle.

Ü. E. N. Ü. sünd

langeb 1919. aastale, meie wabadussõja päewile. Salkkonna Tallinna õhtugümnaasiumi õppurite poolt algatati mõte, luua sarnane ülemaaline noorte liit, mis koondaks enesesse kõik eesti nooruse. Kuna seni noorsoo liikumine ja isetegewus oli killustatud ja laialiparsatud üksikute noorsooliitude ja ühingute näol üle maa, kerkis esile tungiw wajadus noorsoo üldise koondise — keskkoha järele, mis wõimaldaks meie noorsoole laiaulatuslikku ja iseseiswuslikku iseolemist ning tegewuspinda.

Mõte leidis alul paljude poolt wastuseismist, paljud arwasid, et niisugusest ülemaalisest noorte koondisest üldse asja ei saa tema liig laia ulatuse tõttu.

Kuid selle mõtte kandjaid, tookordse õhtukooli õppureid Gustaw Härmiga eesotsas ei kohutanud seesugune suur opositsioon, waid noored ajusid wallutama tulewikku, ise awastama omale teed.

Noorusliku entusiasmiga jatkati wisalt algatatud mõtte teostamist ning selle tulemuseks oli Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus — keskkohaga Tallinnas, mille ümber pidid koonduma üle maa osakonnad samahuwiliste noorte poolt.

Warsti algab Harjumaal osakondade kiire ajutamine, milliste osakondade ajutajaiks osutusid sama keskkooli õppurid, siirdudes oma kodukohtadesse, koduwaldadesse.

Ka Tartu osakonna ajutajate ideelisteks isadeks

olid samad Tallinna keskkooli õppurid, kes siirdusid Tartu ülikooli, siin jatkates noorte organiseerimist.

Kogunes peagi salkkond noori, eesotsas K. J. Kulliga, kes moodustasid Ü.E.N.Ü. Tartu osakonna ja 30. märtsil 1921. a. toimus koosolek Laial tänawal nr. 1, kus 16 noorsoolase osawõttel otsustati asutada Ü.N. Ü.T.O.

Esimese Tartu osakonna juhatuse moodustasid

ÜENÜ Tartu osak. juhatus 1931. a.

Seisawad wasak. parem. 1) K. Järw, laekur, 2) J. Jakk, arkiwaar, 3) E. Lätti, kirjatoim., 4) E. Kukk, abilaekur. Istuwad wasak. parem. 1) A. Lepik, abiesim., 2) A. Mark, abikirjat., 3) W. Asmann, esim., 4) A. Palla, abikirjat.

Gustaw Härm, J. (Weide) Loosalu, K. J. Kull, G. Adof, P. Plaufeldt, S. Pall.

Nagu igalpool, oli algus raske, polnud tunnustust, polnud warandust, samuti ka organisatsiooni ilme, mis erineb teistest oma laiaulatusliku tegewuspiirkonnaga — ei leidnud küllalt poolehoidu. Oli raskeid heitlusi, et läbiwiia ja alalhoida kord algatatud ettewõtet.

Ent siin on wõitjaks jäänud meie waba rahwa noorsoopere. Ü.N.ü. on praegu ligi 200 osakonda üle 10.000 (10.200) liikmega. Wisaduse ja töötahtega on kõik raskused samm-sammult ja aeg-ajalt wõidetud. On kogunud ikka rohkem ja rohkem poolehoidu, mõtteosalisi ja noorsoosõpru ja nüüd on tunnustanud Ü.N.ü.-d ka riiklik walitsus: meie näeme Ü.E.N.ü. kultuurnõukogus (Tallinnas) keskjuhatuse juures tegutsewat: riigikogu esimees K. Einbund, end. riigiwanem J. Jaakson, K. Ast, O. Köster, linnapea Uesson, major K. Uruste, rkl. J. Loosalu, ETA dir. K. Kornel, Aule, Sihwer, Westholm ja palju teisi. Samuti on tunnustatud ka Tartu osakonda.

Ü. E. N. Ü. Tartu osakond algas tööd

kirjanduse, laulu-, spordi- ja näitetegewuseharudega, mis wõimaldas noortele laiaulatuslikku enesehariminist.

Aasta-paari pärast wõime Ü.N.ü. elus märkida noorte arwu mitmekordset kaswamist. Hästi kordaläinud algatusega leiab osakond warsti seltskonna tunnustuse.

Järgnewad aastad, mis iseloomustawad meie noorte huwirohkust igas wariatsioonis. Täis noorustuld, energiat ja töötahet, wahelduwad teatud tõusu ja mõõna ajajärkudega tänapäewani.

Heites pilku Tartu osakonna 10- aastase isetegewusele, ei näe meie küll mitte materjaalselt hinnatawaid wäärtusi, kuid töötulemusis wõime rahuldustundega märkida: 10 aastat on tehtud Tartus iseseisvat rahwuslikku noorsoo kultuurtööd 1200 noore osalwõtul. Tartu osakonnas tegutsewad praegu: lauluharus — segakoor 78 lauljaga heliloojа Rich. Ritsingu juhatusel, 85-liikmeline meeskoor ja keelpillide orkester 16 mängijaga. Näiteharus hra Teetsoffi juhatusel üle 20 noorsoolase on õppinud hulk wäärtuslikku materjali ja esinenud pidudel — omawaheliselt õhtutel jne. Omakultuuriharu — wana-Eesti omakultuuri alalhoidmine. Töötab rahwatantsude grupp üle 20 tantsijaga.

Peale nende töötawad weel: spordiharu, raamatukogu, male ja koronaklubid, raadioring, kirjandusharu, esperantoharu ja karskusharu.

Praegu kuulub Ü.E.N.ü. Tartu osakonna juhatuse: W. Asman — esimees (8 a.), A. Lepik (5 a.), Kr. Järw (4 a.), O. Nurk, Ed. Lätti — sekretär (4 a.), J. Jakk, A. Palla, A. Mark, E. Kukk.

Esimene aastakümne on möödunud! On olnud häid, tagajärjekaid saawutusi ja on tehtud ka wigu, kuid neid wigu parandades wõib Tartu osakond rahuldusega alata oma töös teist aastakümnet.

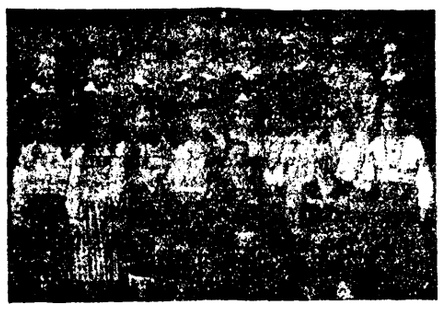

Tartu osak. rahwatantsu rühm (keskel juhat. J. Timmermann).

Peokawa laupäewal.

Hommikul kella 8—10 laulukooride eelproow, kella 10—11 tantsurühmade peaproow. Kell 12 on osakondade waheline spordilik nõupidamine (kongress) Jakobi t. 8, E. Karskuseliidu ruumes. Kell 5 p.l. algatwad spordiwõistlused. „Eesti õhtu" „Wanemuise" aias ja saalis. „Wanemuise" orkester esitab eesti heliloojate instrumentaalteoseid (ka nooremaiste), ÜENÜ osakonna segakoor laule nooremate heliloojate loominguist (E. Wõrk, R. Ritsing ja Kõomägi), ühendatud meeskoor esitab: Kuldrannake — A. Läte ja „Noored sepad" (pühendus juubilarile R. Ritsingulit, G. Suitsu sõnad), paari lauluga esineb ka „Hõimla" osakond (Tallinnast), esinewad mitmed tantsurühmad huwitawate rahwustantsudega, „Eesti nineiwik sõnas ja pildis" — huwitaw ajalooline ülewaade Eesti laeläigust, esitab ÜENÜ T. osak. (sõnalise osa kannab ette K. Ader). Lõputs K. Adra deklamatsioon.

Külalised, kes Tartu osakonna juubeliwõist osa wõtawad, pidid jaabuma reede õhtul ja laupäewa hommikul.

Tartu osakonna segakoor, keskel koorijuht R. Ritsing.

„Veronika" seep on kõige parem!!

270.000 krooni kahju.

Tõupuhtus — seakaswatuse tähtsam päewaküsimus.

Praegu on käimas sugusigade müük Wenemaale. Wenelased sõlmisid küll lepingu kuni 25. juunini s. a., kuid juba kõneldakse nende ringkondades lepingu pikendamisest kuni 1. juulini ja uue lepingu sõlminisest sügisel. Seda põhjustab asjaolu, et sigade wedu Eestist Wenemaale wõrdlemisi lühemat teed sünnib kui nuujalt ja et meie sigade hulgas juba õige häid puhtawerelisi sigu olemas, mis sugusigadeks kõlbawad.

Kahjuks peawad aga wastuwõtjad weel õige palju emiseid wälja praakima halbade omaduste tõttu ja nimelt tuleb ette parandamata tooreid tüüpe, kellel nahk paks, harjas tugew ja pea pikk ning raske; jamuti musta ja halli kirjuid ja samajuguste plekkidega. Õige tihti praagitakse sigu nõrkade jalgade pärast. Jalgade nõrkus on kahesugune — weresuguluse tagajärjel üldiselt nõrgaks jäänud kondikawa ja ärawajunud pägimed ning rahiidi haigus, mis tekib lubja ja liikumisewõimaluste puudusest. Ka nisade wähesus on tihti ette tulew nähtus. Need wead ei esine wärskendatud werega sigade juures peaaegu sugugi, küll aga harilikude suguluses olewate külasigade juures.

Kõiki tähedatud wigu saab ära hoida korraliku seatõu muretsemisega ja toitmisega.

Seni on umbes 3000 emist wälja praagitud, mida tuli 20 krooni odawamalt müüa kui sugusiga. See teeb 6.000.000 senti kahju.

Kui siia juurde arwata weel see kahju, mis saadakse sigade 2. ja 3. sorti minekust, siis on asi weel kurwem: seni kokku tulnud peekonsigadest on umbes 15.000 siga läinud 2 ja 3. sorti, mis sea kohta keskmiselt 5 krooni wõimaldab wälja maksta.

Sellega oleme halbade peekonsigadepealt saanud 7.500.000 senti kahju.

Arwestamata siin juures on weel see, kuipalju halwad sead on peekoni turgu Inglismaal rikkuda jõudnud.

Sellega oleme halva seatõu tagajärjel poole aasta jooksul 13.500.000 senti kahju saanud, misugune summa aasta lõpuks tõuseb kahtlemata kahekordseks.

„Eesti nädal" Tartus.

Korraldatakse näituse ajal.

Wälismaa saaduste tarwitamine on wiimasel ajal küll wähenenud, kuid ulatub endiselt üle meie kandejõu. Waatamata mitmesugustele riiklikult tarwitusele wõetud abinõudele, ei leia kodumaa saadused alati küllalt tarwitajaskonda. Tollid on teatawat mõju juba awaldanud, kuid tulemustega ei saa siiski rahule jääda.

Et kodumaa saadusi ikkagi alla hinnatakse, tõendab kahtlemata teadliku ostjaskonna puudumise arwele, sest wäga mitmel alal kodumaa saadused mitte ei ole samas wäärtuses kui wälismaa omad, waid isegi ületawad wiimaseid. Omal ajal kodumaa saaduste heaks ettewõetud propaganda awaldas kahtlemata wäga suurt mõju, kuid wiimaseil aastail on see töö soiku jäänud. Wiimasest kodumaa saaduste propagandanädalast alates ei ole kodumaa tööstus pea midagi ette wõtnud oma saaduste propageerimiseks.

Arwesse wõttes praeguist kitsikust, kus kõik jõud tuleb koondada rahwamajanduse tõstmiseks, otsustas Tartu põllumeestelts tungiwalt tarwilikuks pidada „Eesti nädala" korraldamise Tartus. Põllumeestelti poolt tehti neil päewil kaub.-tööstuskoja Tartu osakonnale ettepanek kokku kutsuda asjaomaste ametite nõuwidamine. Ühtlasi on põllumeestelts astunud ühenduse Wabrikantide ühinguga, Töösturite keskühinguga ja Kaubmeestesühinguga. Põllumeestelti algatus on kaupmeeste ja töösturite ringkondades soojа poolehoidu leidnud. „Eesti nädala" soodsamaks ajaks peetakse ülegist, mil põllutöö juba lõpukorrale hakkawad jõudma. Seni on jäädud peatuma Tartu näituse ajale 4.—7. septembrini.

Maailma rauatoodang langemas.

Inglismaal toodang 47 protsj. wähenenud.

Juba läinud aastal selgus, et paljud rauaproduitseerijad maad on oma toodangut eelmise aastaga wõrreldes märksa wähendanud. Iseäranis suurt wähenemist toodangus näitasid möödunud aasta wiimased kuud.

Toodangu wähenemine on käesolewa aasta esimesel weerandil weel suurem olnud kui möödunud aastal samal ajal.

Nõnda on Saksamaal tooreraua toodang esimese 3 kuuga möödunud aasta sama ajaga wõrreldes wähenenud 45 protsj. ja tooresteraje toodang üle 36 protsj. wõrra.

Belgias on rauatoodangu wähenemine 23 protsj. ja teraseetoodangu langus 27 protsj. möödunud aastaga wõrreldes.

Prantsusmaal näitab toodang samuti wähenemist, kuid siiski kangelikki mitte nõnda suurel määral nagu teiskes riikides ja ta ei tõuse mitte üle 11 protsj.

Inglismaal näeme aga toodangu kõhutawat langust. Nõnda on tooreraua toodang läinud aasta sama aja toodangust 47 protsj. ja teraseetoodang 41 protsj. wähem olnud.

Ameerikas on langenud mõlemad rauaja ka teraseetoodang. Esimene näitab 39 protsj. ja teine 34 protsj. wähenemist.

Kõikwõttes tõusis möödunud aasta esimesel weerandil Euroopa tähtjamate rauaproduitseerijate riikide toodang 9,9 milj. tonnini, kuna käesolewal aastal on toodang ainult 6,8 milj. tonni. Samade riikide teraseetoodang oli 1930. a. esimesel weerandil 10,7 milj. tn. ja nüüd 7,6 milj. tonni.

Ehk küll paari wiimase kuu kohta puudutwad weel mõned andmed raua kogutoodangu üle, kuid esialgsed andmed näitawad, et mõnes riigis on toodangu wähenemine weel suurem olnud kui käesolewa aasta esimestel kuudel. Waewalt muudawad järgnewad kuud seda puudujääki kaotamiseks, nõnda et aasta kokkuwõttes produtseerimise käesolewal aastal arwatawasti eelmisteil aastatel wähem rauda ja terast.

Kööma, paljaspeasuse
ja juuste wäljalangemise wastu aitab bioloogiline juukstoonikum „Cholestin", mida kõigist apteekidest wõib saada.

Mõnda H. Reimani „Eestlaste rassilisest koostisest"

Juhan Aul, ERK.

Käesolew artikkel on meile awaldamiseks saadetud Eesti Rahwuslaste Klubi (ERK) poolt.
Toimetus.

Waewalt on meil mõni populaarteaduslik teos nii elawaid mõttewahetusi esile kutsunud kui seda on teinud H. Reimani „Eestlaste rassiline koostis".

Jaa see on ka täiesti arusaadaw. Tõuküsimused on sellised, mis lugejat tõsiselt tohkisid huwitada, asjaomaste andmete esitamine meie kirjanduses nii ulatuslikul kujul, nagu seda teeb H. Reiman, on esmakordne. Pealegi seab Reiman oma töö sihiks huwitawa probleemi: ümber lükata wäidet, nagu oleksime „tõu-sugulasi kõigi rahwastega, kellega seob meid keelesugulus", nii siis ka mongolitele lähedal seiswate rahwastega. Peab kohe ütlema, et too wäide on rohkem kujutletaw kui tõeline, sest ei ole wist keeleteadlased sellist wäidet püstitanud, ja et bioloogidki meid kunagi pole pidanud „mongolite perre kuuluwaks", seda ütleb Reiman isegi (134 lk.). Tahestahtmata tekib küsimus, kas üldse oleks maksnud soome-ugri rahwaste tõulise suguluse puudumist eriliselt tulistatawaks teha, sest niisugused laused raamatus kui „soome-ugri rahwaste ühtekuuluwuse idee kaotab oma aluse" (156. lk.), „pole neist ühe wõi teise ‚hõimurahwana' teiste seast wäljatõstmiseks mingit alust" (166. lk.), wõiwad mõnesid agaraid sulemehi üles kihutada (ja ongi juba kihutanud, wt. R. K.-P.-i kirjutisi „Päewalehes"!) naerumääristama ja mõnitama kogu soomerahwaste ühiskultuurilisi liikumisi. Meile peaks aga olema enam kui selge, et kultuurilistel ühisüritustel ei tarwitse olla mingisugust tõulist alust. Mis mõte oleks mõnda rahwast wõi mingit kultuurkonda hakata sõhkuma nii mitmeks eriosaks, kui mitmest rassist ta kandjaskond koostub! Kui H. Reiman tõesti teadlikult tahab olla „soome-ugritamise" lammutajaks, siis oleks ta raamat wist küll karuteeneks meie rahwuskultuurilisile püüdeile. Minule paistab aga, et antud korral on soome-ugri probleemi „antropoloogiline walgustamine" tegelikult hoopis kõrwalise tähtsusega, sest — tõesti, siin on asjad ammu selged, siin pole midagi eriliselt „walgustada". Raamatu tähtsus ja ülesanne seisaks õieti selles, et ta tõuküsimused jälle kord meie tähelepanu keskusse nihutab, et ta annab lugejale need vaskestihangitawad andmed, mis meie kohta kirjanduses ilmunud, et ta õpetab lugejat bioloogiliselt mõtlema ja waatlema.

Kuid ei saa oletada, et ta neid ülesandeid hästi suudaks täita: tööl on terwe rida sisulisi puudusi! Algakime pisiasjadest. Ei jäta ju kuigi head muljet kui tuntud teadlaste Hannessoni, Wilskmani, Quatrefages'i j. t. nimed kirjutatakse järjekindlalt walesti: Hanneesson, Wilkman, Quaterfage; ei jäta head muljet, kui me kirjanduseloctelus leiame terwe rea tühiseid asju, kuna põhjapanewad, osalt uuemadki (Scheidti, Hirszfeldi, Johannseni, Donneri jne.) teosed on hoopis mainimata; ei jäta head muljet, kui eskuskõnu tarwitatakse walesti (wälisrand pro wälisserw, gromagnon pro Cro-Magnon, pealuu pro ajukolju, ajuluu pro ajukolju, oismikusagarad pro otsmikukühmud ehk -kõbrud, antiklüs pro antisüklus jne.).

Parem ei ole terwe rea mõistete käsitlemisega. Autor küll juba töö alul ütleb, et „mõisted ‚sugu', ‚liik' ja ‚wariant' on... omandanud kindla teadusliku tähenduse ja nende kasutamine ei tee raskusi." Kuid kõiki neid mõisteid autor tarwitab walesti: 15 lk. leiame „wärbade sugu", kus „sugu" ei sobiks, sest soombistet tarwitatakse teaduses isase ja emase eritamiseks (Reimanil on aga tegemist wärrapaari järeltulijatega); 18. lk. tarwitatakse tõu mõiste asemel wariandi mõistet ja 127. lk. laseb Reiman liigi inimese (species Homo sapiens L.) jagada wiide liiki! 13. lk. piiritletakse wärba küll kui puhtawereste wastandit, kuid paar lk. edasi kõneldakse, „wärbade puhtawerestest (minu sõrendus; J. A.) eksemplarideist"! 16. lk. kõneldakse genotüübist kui päriwustüübist (mida me ei näe, ei tunne, millest me alles katsete teel loome kujutluse). Kuid samas öeldakse ka, et too genotüüp sisaldawat „kõiki wanemate tunnuseid (kas nähtawalt wõi waibuiwalt)"! Ja ne. Mida see ütleb? ütleb seda, et on kirjutatud asjust, millest pole aru saadud... Ja nii mõni teinegi asjaolu ofutab seda. Nii loeme 15. lk., et „sõõrane on tulemus, kui wanemate ristumise järel järgnewad põlved sigitawad isesugutamise teel. Teostub aga ristumine, kas wärdadega wõi puhtate algwariantidega (? J. A.), siis on pilt nuidugi keerulisem (? J. A.)?" Autorile ei näi olewat teada, et isesugutamine on wäga piiratud nähtuseks — loomariigis koguni haruldane —, tawaliselt ristatakse wärde, mis ei tee „pilli" karwawõrragi keerulamaks, ristumise teel on päriwusseadused loomade juures awastatud! 17. lk.: „Praktilises rassides eritluseks ja eriti rahwaste suguluse suhete jälgimiseks on Mendeli seaduste kohaselt domineeriwate tunnuste esinemissagedus... kõige sobiwam." Mitte karwa wõrragi! Rassides eritlemisel me Mendeli seadusi küll kuigi palju ei waja — Reiman isegi ei kasuta oma soowituisi jne. jne.

Paratamatult käib sellega kaasas wigu. 17. lk. loeme, et kui dominantne tunnus „leidub kummaski wanemas segawerelisel, siis omandab kaks kolmandikku järglasist domineeriwa tunnuse"; peaks olema: kolm neljandikku järglasist. Õige korduwalt tähendatakse, et segarahwaste juures iga põlwega domineeriwad tunnused ikka rohkem ja rohkem. „kiiresti omawad ülekaalu." Kui see nii oleks, siis peakid nad ju lõppude lõpuks jääma ainukesiks. Kuid autor toob isegi näiteid, mis kõnelewad selle wastu 118. lk. me leiame omapärase walemi: $r + p + q = \sqrt{0+1} - \sqrt{0+B+1} - \sqrt{0+A} = 1$. Too walem on nähtawasti saadud kolme iseseiswa walemi ($r = \sqrt{0}$; $p = 1 - \sqrt{0+B}$; $q = 1 - \sqrt{0+A}$) mehaanilisel ja walesti liitmisel. Mis aga halwem, on see, et selle walemi järele me ei saa tundmatute r, p ja q wäärtust arwutada! 83 lk., wist mingi arusaamatuse tõttu, wäidetakse, et „euroopa tüübil" „erineb naise pea mehe omast suurema (minu sõrendus; J. A.) kõrgusega. Tõeliselt on aga ka euroopa naiste pea mehe omast tublisti madalam. 81. lk. esitatakse andmed, mis näitawad, et koljumahu äärmised wariandid on hiinlastel sagedamad kui eestlastel, kuid wähe alamal loeme, et „wõime konstateerida eestlaste koostises suuremat ebaühtlust" jne.

Teine pahe, mis asja mõistetundmisega kaasleb, on wasturäägiwused. 112. lk. öeldakse, et inimese kuulumus teatud kindlasse wererühma „on tingitud ainult päriwusest; ükski muu tegur ei mõjusta ega muuda seda kogu eluajal." Sellele räägitakse wastu 116. lk., kus eestlaste ja naaberrahwaste wererühmade wõrdlusel lubatakse kaasa rääkida „ühilasi geograafilisi tingimusi"; 121. lk., kus tõendatakse, et „lastel pole wererühmad weel küllalt wälja kujuneud"; 113. lk., kus öeldakse, et et olewat „selge", mil määral wererühmad alluwad mutatsioonile ja seega „siiski wõiwad olla tingitud ümbrusmõjudest". 73. lk. wäidetakse, et peaindeksi suhtes meil seiswat „artwult esimesel kohal keskpeane daalia rass", kuid juba järgmisel lk. öeldakse, et „puhtaimate ida-balti rassi esindajate — hämelaste peaindeks osutub eestlaste omale kõige lähedamaks". 87. lk. kinnitatakse, et eestlased sobiwat „wõrdlemisi hästi ühte kirsanõolste skandinaawlastega", aga juba mõned read alamal ja ka järgmisel lk. tähendatakse, et „rootslased, islandlased ja norralased on eestlastest palju kitsama näoga", et eestlastel on „tüüpiliselt lai nägu". 108. lk. loeme, et „pälwib tähelepanu, wõrreldes eestlastega, kõrge pruunide protsj. liiwlastel", aga mõned read edasi, et „eestlastel on tumedamaid silmi rohkem kui liiwlastel". 121. lk. tähendatakse, et Peipsi järw on esinenud tõkkena idapoolsete weremõjude wastu, kuid hiljem wäidetakse, et meil olewat „werepildilt just kõige rohkem sarnadust wenelastega" jne.

Niiüd weel mõned näited selle kohta, kuidas Reiman faktidest järeldusi teeb. 104. lk. tuuakse ette, et saarlastel Willems ei olewat leidnud nuusti juukseid ja oletab sellest „tugewamat põhja- ja daalia rassi mõju". Et aga saartel tumepruuni on rohkem kui mandril, mis räägiks „daalia-teooriale" „wastu", sellest ei tehta nuumbrit. 108. lk. „eestlastel rohelised silmad 6,5 protsj, mida Willems loeb heledateks, oleme arwanud segawärwuse hulka — rootslaste ja soomlaste juures pruunide ja segarühmade wahekordi silmas pidades". Nii: et soomlaste ja rootslaste wahekordi kätte saada, saadakse hakkama sellega, et rohelised (heledad) silmad arwatakse segawärwuse hulka. 54. lk. järeldatakse, et „eestlased näiwad suuresti (minu sõrendus, J. A.) erinewat kitsapunsalisest mongoloididest." Toodud tabeli andmeil wõiks sellega weel kuidagi päri olla, aga kui arwestaksime kõiki andmeid, mis meil asjaomase küsimuse kohta olemas, siis ei saaks seda mitte wäita. 73. lk. tõendatakse, et „iseloomulik saartele on suur ülilühipealiste protsj.". Mille põhjal? Kõigest 149 möödetu andmete põhjal! Aga tõestus? Allakirjutanule, kes omab ülewaadet tuhandete saarlaste peaindeksi kohta, ei ole midagi selleaadset silma paistnud ja see näitab kui riskantne on nii kergelt üldistusi teha. 126. lk. lastakse mongolite dominantsed tunnused „teiste analoogilistega" osalt „ühte sulada" (!) — autor räägib seega omale jälle tublisti wastu — selleks, et „seletada" mongoliitüüpide wähesust Eestis. Rohkem wist küll lõbusa piibujutuna kui tõsise järeldusena saab wõtta eesti naise „ristlõude raiooni, mis sedawõrt wähe nõgus, et wilunud silm suudab koguni rõiwastatud naiste seas eestlasi eraldada" (54. lk.). Wäga palju tahetakse järeldada wererühmadest: meie kõige lähemat sugulust suurwenelastega! Kui silmitseda Hirszfeldi andmeid ja neid nii mehaaniliselt hinnata, siis saaksime samawõrra sugulasteks ka hispaania juutidega. Ja siis too — „daalia rass", mille esinemist katsutakse igast kui pisemast asjast wälja lugeda! Autorile tohiks aga teada olla, „daalia-rassi" olemasolu wäitmine põhjeneb praegu alles enam kui nõrkadel jalgadel. Isegi Lundborg ja Linders omas uues klassilises teoses rootslaste üle („daalia-rassi" kodumaal) arwestawad seda „rassi" waid sissejuhatuses ja sedagi jutumärkides. Ja nüüd korraga — meil kõikjal muud kui „daalia rass"! Ida-balti rass aga, mis tohiks meil tõesti moodustada olulise osa rahwast, on 125. lk. esinewas ülewaatetabelis täiesti mainimata jäetud.

Ma ei taha rääkida H. Reimani töö wäärtuse wastu. Ma ainult oleksin näinud, et ka see töö ei oleks sattunud meie kirjanduse „kõrwalprobleemina" — tähendasin ju waremaltki, et teos oleks tulnud ümber töötada. Niimoodi ja nii kergel käel me oma antropoloogilist teadust palju edasi ei wii, waid kaotame usalduse.

Ringi ümber kodumaa.

Elwa teated.

Puudub sundmäärus. Elwa on üldiselt kuulus rohkete pagariäride ja juukisetööstuste poolest. Kuna eimeste äride lahtiolelu aeg on sundmäärujega kindlaks määratud, puudub juukisetööstuste kohta igasugune korraldus. Et äridel ifeteektis äge wõistlus, siis pole midagi imestada kui nad 15 ja weel enamgi tundi päewas atwatud on.

Külm möödus tahjn tegemata. Möödunud külm jockord erilisi kahjusid ei sünnitanud — wiljapuude ja mesimarjade õied jäid rikkumata. Küll häwitas ta putukaid, kes kippusid õite kallal wõimurst wõtma. Külm kippus ka inimeste kallale, nii et taluinimesed läksid läki peas ja kärjukas seljas.

Elwasse ehitatakse teemeistri maja. Arwatawasti tänawu hakatakse ehitama Elwasse end. hobusepostijaama juurde teemeistri maja ja teedemasinate garaaži. Materjal on juba kohale weetud. Praegu on projekt kinnitamisel — jõuab see tagaji, tehakse töödega otsekohe alguse.

Noored kotkad matkawad. Lähematel päewadel wõtawad ette grupp Elwa noorkotkaid pikema rännaku Lõuna-Eestis. Marschrutt oleks järgmine: Elwa - Rõngu - Pikasilla - Tõrwa - Walga-Wõru-Kanepi-Otepää-Elwa. Tee pikkus on üle 150 km. Õpitakse tundma kodumaa loodust ja elu-olu.

Elwa turul palju ülesostjaid. Elwa turul liigub rohkesti ülesostjaid, mis asjaolu sünnitab laialdast nurinat turuliste-ostjate seas. Hiljuti tehti nendele protokollid ja kõwendati turul walwet, kuid kõik see ei näi midagi aitawat, ülesostjad tegutsewad endiselt.

Tennisplats korraldamata. Mullu ehitati Elwasse tennisplats, kuid tänawu seisab see senini korraldamata. Tennishuwilisi sutwitajaid leidub küllaldaselt, pealegi pole Elwas teisi tennisplatse, nii et platsi kiire korrastamine on hädatarwilik.

Onnetus töö juures. Neil päewil juhtus õnnetus töö juures Elwa alaniku J. Sõõdiga. Wiimane murdis maja ehituse juures jalaluu. Õnnetu toimetati Tartu rawimisele.

Lasteaed Elwas. Selmiste aastate eeskujul korraldab ka tänawu Elwa haridusefeltsi lasteaia, kuhu wõetakse wastu nii eelkooliealisi lapsi kui ka nooremaid õpilasi. Nagu möödunud aastate kogemused näitawad, leiab lasteaed rohket kasutamist, isegi paljud sutwitajad paigutawad oma lapsed lasteaeda. Maksu ei ole, tasuda tuleb ainult tarwisminewa materjali eest. Lasteaed korraldatakse koolimajas, algus 17. kp. Juhatab prl. Maikalo.

Tsirkus Elwas. Neil päewil jõudis Elwasse tsirkus ja löi telgi üles turuplatsile. Kuna pileti-hinnad mageda eeskaiwa kohta liiga soolased, siis on wähem inimesi wäljaspool tsirkust kui tsirkuses.

Elwa kirik näguseks. Elwa kiriku nõukogu otsustas tellida kunstnik Jlusalt Thorwaldseni Kristuse kuju altarikujuks. Kuju oleks umbes 7 jalga kõrge. Altarisseina ilustus antii „Pallase“ õpilase Kollomi hooleks. Ka wõetakse kirikus wärwimistöö ette, millise töö sai Elwa meister Kirt

Ühistegelist selgitustööd Otepääl ja Paluperas.

Otepää on ärksam ühistegeline keskus Tartumaal. Ühistegelised majanduslikud ühingud on siin kasvule juure wõtnud sihikindlalt, ilma suurema wääratusteta. Kuid wiimasel ajal on siiski märgata tardumust ja ükskõiksust laiemates hulkades. Wanad rühivad weel noorusliku tahtega hallpäini, kuid noortes ei tekki huwi. Nii edasi minnes wõiks tekkida isegi kord seisak, kui mitte tagurpidimmek.

Seda ära tundes, oli 8. sp. Otepää ühispanga suures koos kitsam ringkond Otepää agaramaid ühistegewuse, wabahariduse, kooli-, omawalitsuse ja seltskonnategelasi, kes asjalikult arutasid neid küsimusi, mis meil ühistegewuse teel tõusnud päewakorrale. Leiti, et selgitustöö süwendamine on hädatarwilik kõigis seltskonnakihtides, eriti aga noorte seas. Selles mõttes otsustati rohkem rõhku panna ühistegelistele suwepidudele, kawasse wõttes wastawaid kõnesid, näidendeid, laule ja muid ettekandeid, milliste ettewalmistusele tuleb juba nüüd asuda. Selgitustööd naisperes tuleb õhutada ja nad wõita ühes perekondadega ühistegewusele, kutsudes ellu wastawaid organisatsioone. Edukas selgitustöö noorte seas on mõeldaw ainult wastawates õpiringides. On loota, et sügisel Otepääl tööle asuwad kaks ühistegelist õpiringi.

Ära kasutades ühistegewuse prop. instruktori K. Kideri külaswiibimist Otepää ühingute juures, korraldati järgmisel päewal kesskooli õpilastega näitlik ühistegewuse õpiringi koosolek, millest õpilased, eriti wanemaist klassidest huwiga osa wõtsid. K. Kider paluti Otepääle tagasi ilmuda talwel, mil wõimalik oleks õpiringi tööwiisi järele koosoleku pidamine suuremale hulgale.

Koosolek otsustas ka palwega pöörata kohaliku kirikuõpetaja poole — eelolewal rahwuspwahelisel ühistegewuspäewal rõhutada selle päewa kui ka üksmeele tähtsust rahwa waimulikus ja majanduslikus elus.

Ühistegelist rahwapidu ühes wastawa näidendi ettekandmisega on otsustatud ühistegewuspäewal pidada ka Paluperas, Otepää harukauplusе piirkonnas.

Tartumaa noorte suwilaagrid.

Noorte koikaste Tartumaa malewa staap korraldab sel suwel kaks suuremat laagrit: 20. ja 21. juunil Taewaskojas — Kambja, Wõnnu ja Räpina malewkondadele, ning 27. ja 28. juunil Kaiaweres — Woldi, Jõgewa, Alatskiwi ja Mustwee malewkondadele. Tartu-Maarja malewkond ühineb ülalnimetatutega, kuna Elwa ja Otepää malewk korraldawad eraldi laagrid.

Laagrivanemaks on Taewaskoja laagris koolijuhataja K. Kirss, Kambjast, ja Kaiaweres — kiriküõpetaja A. Kerem Palamuselt. Laagripäällikuks mõlemais laagrites on malewa päälik A. Otti.

Malewa alla kuulub praegusel filmapilgul umbes 650 noort, ühes 150-liikmelise juhtide perega.

Puhja kogudus ebenemistrel. Seda näitab ta kahe ettewõttega: kiriku remondiga ja kabelimäe mahakaewamisega. Puhja kirik on wanem hoone, ehitatud 1361. a. ümber, sellepärast seisabki ta muinsuskaitse all. Wiimasel ajal oli remont hädatarwilik. Nüüd on niikaugele jõutud, et 8. juunil selle tööga peale hakati. Loodetakse, et kogudus liikmed wana auwäärt hoone kaunistamist elawalt toetawad. Samuti hädatarwilik oli kabelimäe mahakaewamine. Kabel seisab loodusilulist ilusal kohal, kuiw kiiwamaa on wiimseks woodiks wäga sünnis. Waew oli senini juurepääsuga mägede pärast. Nüüd astub kogudus julge sammu ja hakkab 18. juunil mägesid maha kaewama ja orgu paari meetri wõrra tõstma, sinna betoontorustiku weejookseks paigutades. Nüüd näidaku wahtwad puhjalased, et nad agara koostööga teed rahupaigale tahatawad tõstandada.

Kuigatsi palju kõhtuasju. Kuigatsi wald on kõhtuprotsesside poolest kuulus. Kõhtuasjade arw on mõnikord niiwõrt suur, et ühel kõhtupäewal Elwas ei saagi muud kui Kuigatsi asju arutada. Et kõhtuskäimist rahwale teha hõlpsamaks, on rahukõhtunik wiimasel ajal korraldanud kõhtuistungid kohapeal — wallamajas.

Rakke kaswab. Rakke on juba tunduwalt kaswanud. Nii on tekkinud kaunis hulgake maju, milledes peatwarju on leidnud umbes 500 kodanikku. Rakke tahtis kord omale ka alewi õigusi nõutada, kuid see ei leidnud ehitajalt poolehoidu. Tööstustest oleks nimetada Lubjatehas ühes saetweskiga. Lubjatööstuses töötab 50 inimese ümber aasta läbi. Lubjatoodang keskmiselt paar wagunit päewas.

Puhja koolimajaküsimus. Katwilda wallas asub 3 kooli ligistikku: keskpaigas Puhja kool, kabeli juures 1½ km kaugusel 2-klassil. Järwakülа kool ja 2½ km kaugusel Katwilda kool. Kahel wiimasel on endised koolimajad tarwitada, wiimane asub 1914. a. alates, koolimaja põlemise järele. Haridusefeltsi ruumides. Nüüd on loomulik soow, et need kolm kooli liidetaks Puhja kooliga, mille jaoks ehitusplats Puhja kogudusе maadest on planeeritud.

Selles asjas on wallawolikogus 2 woolu olemas, ühed tahatwad uut maja ehitada, mis plaani järele umbes 7½ milj. senti maksma läheks, teised soowitwad juurrehitust haridusefeltsi maja otsa, mida wõiks läbi wiia seni kogutud rahaga, mis ulatub üle 1 miljoni.

Märjamaa laulupäew peetakse pühap., 21. juunil. Kontserdi algus kl. 4 p.l.

Weel pühapäewasest postiteenest. Meie lehes nr. 154 ilmunud kirjutise kohta „Elutöörad lepingud teedeministeeriumis“ selgitab Otepää autoliini pidaja, et autobused on sõitnud ja sõidawad iga päew, wedades rahwast ja posti. Autobused wõtawad alati posti ühes, kui kohalik postiagentuur posti wälja annab. Kui aga postiagentuur posti ei anna, kust wõtab siis autojuht posti?

Wändra gümnaasiumi sulgemise wastu protesteeritakse. Kesskoole koondades on ministriteweheline komisjon otsustanud sulgeda kui ülearuse Wändra põllumajanduslikn gümnaasiumi. See on kohapeal wälja kutsunud protestitormi. Peaaegu erandikult seisawad selle wastu kõik Wändra organisatsioonid ja seltskond wõitleb õppeasutiste allesjätmise eest. Kooli sulgemist ei poolda ka Pärnu maatwalitsus. Waewalt aga annawad protestid tagajärgi, sest haridusministeeriumi ringkondades ollakse kindlalt gümnaasiumi sulgemise poolt, mille ülewalpidamine nõuab riigilt suuri summasid. Gümn. dir. Nurmi on palunud ennast ametist wabastada.

Tänawu lõpetasid Wändra gümnaasiumi 22 õpilast, mis jääb ka wist wiimaseks lennuks.

Rippuw sild Wiljandis.

Neil päewil algasid Wiljandi mägedes ehitustööd rippuwa raudsilla ülesseadmiseks, mille linnale kinkis endine Tartwastu mõisa omanik Mensenkampf. Silla ülesehitamine läheb linnale maksma 300 kr. ümber. Sild loodetakse üles seada juba eelolewaks laulupeoks.

Räimerohked turupäewad Wiljandis.

Hea kalasaagi tõttu Pärnus on ka Wiljandi turg wiimasel nädalatel otse räimedega üle ujutatud. Kuigi hind suure pakkumise tõttu on alla langenud kuni 10 sendile kilolt, on siiski ostjaid tubliski.

48 näitus Wiljandis.

Eelolewal sügisel, 12. 13. ja 14. septembril korraldab Wiljandi eesti põllumeeste selts Wiljandis järjekorralise näituse põllumajanduse, tööstuse ja käsitöö aladelt. Näitus on järjekorralt juba 48. Eelmised näituse korraldamiseks on juba alanud.

Riigikaitse õppused Wiljandi koolides.

Sel kewadel wõttis Wiljandis riigikaitseõpustest osa kokku 227 õpilast, kolmest koolist. Paremaks laskuriks õpilastest oli maat. gümn. õpilane Hugo Seeba, kes saawutas 76 silma, korrates seega möödunud aastal püstitatud laskerekordit. Parem käsigranaadi heitja oli Schulzenberg.

Pulmad — sõja ettekuulutajaks. Tõhelas, Pärnumaal, peetakse tänawu wäga palju pulmi. Wanarahwas arwab, et ega niisugune asi head tähenda — pulmade rohkus kootwat sõda.

Wiljandi haridusseltsi gümnaasiumi 52 lõpetajat.

Wiljandi eesti haridusseltsi tütarlaste gümnaasiumi lõpetas sel kewadel 52 õpilast, neist 29 hum. ja 23 majapid. haxus. Cum laude lõpetajaid oli hum. 10 ja majapid. 2, kokku seega 12 õpilast.

Wõhma eksporttapamaja atwab Wiljandis lihakauplusе. Liha saadetakse kohale jäätastides.

Lahing mustlastega. Mustlastel on wiisiks igal suwel oma laager üles üüa Wana-Antsla riigimetsas. Ümbruskonna elanikud peatwad siis oma warandust hoolsamalt wallwama. Tänawu läks metsawaht Rosen mustlasi minema ajama. Mustlased hakkasid wastu Tekkis korralik lahing, sest ka metsawaht sai abiwägesid. Weriseid päid oli palju.

Uusi sildu Pärnumaale.

Pärnu maatwalitsuse käesolewa majandusaasta eelarwesse on üles wõetud mitmete uute suuremate ja wähemate sildade ehitamine. Praegu on lõõd täies hoos Sindi-Lodja silla uuendamisel. Katwatsusel on ehitama hakata ka Torri uut raudbetoon silda. Wähematest olgu nimetatud Ikla sild Orajõe walla 1. kl. teel ja „Künnapa“ sild Häädemeeste-Laiksaare 1. kl. teel, mille kohta on kohapealsed teemeistrid maatwalitsusele esitanud eelarwed kinnistamiseks. Ikla sild ehitatakse samasse wana silla asemele, mis lammutatakse. Sild ise saab puust, kiwi sammastel ja läheb maksma 985 kr. „Künnapa“ sild ehitatakse samuti wana silla asemele, aga endisest hoopis suurema awausega, kuna wana silla ajal kewadiste ja sügiseste suurwete ajal alati oli tee üle ujutatud. Uus sild läheks maksma 1000 krooni. Peale selle on weel kawas rea wähemate sildade tegemine.

Pärnu sadamast eksporteeritakse metsamaterjali.

Laewasõit Pärnu sadamas, mis algas loiult, on wiimastel päewadel wõtnud hoogu. Pea iga päew tuleb sadamasse uusi laewu ja lahkuwad, peamiselt metsamaterjali koormaga. Metsahindade langedes Inglise turul on eksport metsaga eriti elaw olnud Belgiasse, kus meie metsa eest makstakse weel wõrdlemisi rahuldawat hinda.

Räimeuputus Pärnus.

Pärnu lahes on praegu haripunktil räimepüük. Püük on rikkalik ja kalasadamas seisab paat paadis kinni räime täiskoorma all. Hea saagi tõttu on hinnad tänawu madalad. Pärnus müüakse räimepang 10 senti ja alla, kuid sellele waatamata on kaluri päewane teenistus ikkagi oma 1300—1400 senti.

Pärnus ületab furewus sündiwuse. Perekonnaseisu ameti andmetel on läinud aasta Pärnus möödunud furewuse ületaalu tähe all. Aasta jooksul on registreeritud 209 sündi samal ajal oli aga surmajuhtumeid 297, s.o. 88 juhtu enam kui sündi. Abiellutud on aasta jooksul 120 korral ja uue alana korraldatud perekonnakirju 3500 isikule.

Pärnu linna elektrijaam üle koormatud. Elektritarwituse tõusmisega on Pärnu linna elektrijaam sunnitud töötama ülekoormatuse all ja kardetakse, et juba tänawu saawutab oma kriitilise punkti. Wooluandmisel on selle tõttu olnud woolutwõtmine Sindi wabriku uuest hüdroelektrijaamast, mille kohta läbirääkimised arenenud soodsalt. Praegu on sõlmimisel kokkulepped Pärnu tööstustega, et nad oma elektrienergiaga appi tuleks, kui jaamal kipub kitsas kätte tulema.

„Estonia“ ooperisolistid „Faustiga“ Pärnus. Pärnu „Endla“ teatris andsid „Estonia“ ooperisolistid külaskäiguetenduse — ooperi „Fausti“, mis osutus kunstiküllaseks õhtuks suurellinna publikule. Rahwast oli ooperietendusele ilmunud rohkesti.

Pärnus müüakse muda piima. Piima laboratooriumi poolt tehtud piimaproowid Pärnu linna müügiletoodawast piimast on awastanud, et Pärnus müüakse terwishoidlikus ja toiteolluste sisaldawuse mõttes alawäärtuslikku piima. 40 wõetud proowist oli raswa alla normi 25 piimatoojal ja mustust 12 piimatoojal.

Poola juudile ei müüjda kalu. Eestis rändab ringi keegi poola juut, kes ostab kokku kalu, kuid tawaliselt jätab kauba eest maksmata. Peale eelõnnestunud ärisid Tartus on nimetatud juut nüüd siirdunud Pärnu, kus aga kaluriid ja kala eksportiühingud, teades juudi wõtteid, on keeldunud temaga astumast äriliste ühenduse.

Saaremaal ostetakse nisu. Saaremaal algab nisuostmine Muhu ja Poegade firmale 15. juunil. Maksetakse 18—21 senti kilo. Wastuwõtmine on Roomassaare sadamas.

Waigu kalameesteühing Saaremaal, kelle kauplus hiljuti maha põles, on otsustanud edasi tegutseda. Kaup kui ka maja oli tule wastu kindlustatud, lahju on saadud umbes 2000 krooni, misugune summa kaetakse tagawarakapitalist

Kuresaares on suwitajaid registreeritud seni umbes 200.

Soodsad korteriolud Narwa-Jõesuus.

Wabu suwilaid weel jätkub.

Olgugi et wiimaseil päewil on Narwa-Jõesuus suwitajate arw tõusnud juba üle wiiesaja ja suwilaid ning kortereid aegsasti nende poolt ära wõetud, kes ise weel mitmesuguseil põhjusil kohale sõita ei ole saanud, on siiski küllaldaselt saadawal wabu suwilaid ja tube tagasihoidliku hinnaga. Jõeloomustawaks nähteks on käesolewal hooajal, et Narwa-Jõesuus, waatamata rohkeile nõudmisile, korterite hinnad ei näita tõusu tendentsi, waid püsiwad wõi awaldawad koguni languse märke. Suwilaid wõib saada terwe hooaja peale alates 40 kroonist, kusjuures selliste suwila sisustus on täiesti korralik — tarwitada on mööbel, kööginõud, kuna aed ja suwilate hinnad üldse kerkiwad kuni 400 kroonini hooaja eest. Selle hinna juures wõib juba saada nõudlikumaidki mugawusi ning 10—15-waliise eesseisuliku elamu terweks seesoniks. Ühiktube wõib leida küllaldaselt 5—10 krooni kuus, samuti korraliku, pehme mööbleeringuga, teenimisega ja eraldi asendiga.

Kuursaalis on tänaseni juba kinni panond üle kolmekümne luksustoa, wabu aga siiski on weel wiiekümne ümber.

Tartu teated.

Gildide warad ja kaub.-tööstuskoja Tartu osakond.

Neljapäeva õhtul peeti Tartus ära kohaliku kaub.-tööstuskoja osakonna, Tartu kaupmeeste-ühingu, Tartu wäikekaupmeeste seltsi, Tartu ringkonna twabrikantide ühingu ja Tartu töösturite kesskühingu esitajate ühine koosolek end. gildide warade korraldamise seaduseelnõu arutamiseks.

Koosolek, eelnõu sisuga lähemalt tutwunedes, leidis selle mitterahuldawa olewat selles osas, mis puutub Tartus Kompani t. nr. 2 ja Küütri t. 11 asuwate kinniswarade üleandmisse Tartu linna omanduseks sihtwarana, kes neid omakord annab kasutamiseks kohalikkudele kaubanduslikkudele, tööstuslikkudele ja käsitöölistele organisatsioonidele.

Koosoleku arwates peaksid need warandused minema kaub.-tööstuskoja omanduseks. Selle seisukoha põhjenduseks toodi ette muu seas järgmist: Kui end. suurgildi warandused lähelsid linnale ja wiimane neist moodustaks sihtwarandusе, siis tuleb arwesse wõtta linnawalitsuse erakondlist struktuuri. Praeguselt linna peremehelt — ke kerakondade enamuselt — wõib loota, et kujundatud sihtwarade kasutamise wiis ja ulatus enam-wähem wastawad olemasolewate kaub.-tööstusliste organisatsioonide soowidele ja huwidele. Kui aga peaks tulema muudatus ja juhtuks, et Tartu linna juhtimine läheb pahempoolsete erakondade kätte, siis on wäga põhjust karta, et sihtwarandusе kasutamise wiisi ja ulatust sealt poolt niiwiisi hakatakse korraldama, et töösturite ja kaupmeeste kasutamisewõimalused kokku surutakse teiste, pahempoolsete organisatsioonide kasuks.

Ka ei oleks üldse waja luua wahepealset instantsi linnawalitsuse näol, kuna kaub.-tööstusliste organisatsioonide awalikõiguslik esitaja oma asju oma huwide piirkonnas wäga hästi ise korraldada wõib.

Koonete kasutamise wiisi wõiks lahendada kokkuleppe teel kaub.-tööstuskoja ja kõigi organisatsioonide wahel, kelle huwid siin kõne alla wõiwad tulla.

Ühel häälel otsustati selles mõttes esitada riigikogule parandusettepanek gildide seaduseelnõu par. 4 juure.

Protsess kõlwatu wõistluse pärast äri alal.

Neil päewil oli rahukohtuniku juures arutusel omapärane protsess kõlwatu wõistluse pärast äri alal. Nimelt oli Tartus Raekoja tänawal nr. 17 asuwa rohukauplusе omanik Arwed Beckmann süüdistuse tõstnud naabruses kaupleiwa rohupoe omaniku M. Käppa, sama poe endise omaniku A. Rosenthali ja kellegi naisterahwa L. Kattai wastu. Kaks eelmist olid palgamud L. Kattai oma teenistusse, kusjuures wiimasel muud ülesannet ei olnud, kui seista A. Beckmanni kauplusе ukse ees ja sealt kauplusеostujaid meelitada naabruses asuwasse leiwaisade poodi. Naisterahwas oli tarwitanud sellejuures laimawaid ütelusi A. Beckmanni kohta, mis wiimase ärile kaugeltki kasuks ei olnud.

Et ebasoowitawast ukse ees seiswast „autwahist“ lahti saada, kaebas A. Beckmann A. Rosenthali, kes praegu tegeleb M. Käppa äris müüjana, äriomaniku M. Käppa ja L. Kattai kohtusse, süüdistades kõiki U. N. S. par. 540 järele, mis räägib awaliku laimu lewitamisest.

Kohtus wõttis Aug. Rosenthal õigeks, et ta on naise wälja pannud wõistlewa äri ukse ette. ühtlasi selgeks ta, et L. Kattai on juba kolmas naine, kelle ülesandeks tänawal ostjaid meelitada tema kauplusе.

L. Kattai jättis kohtus terawa esinemisega jõhkra isiku mulje, ja kohtunikugi arwates ei pääse keegi poeulsest sisse, kui säärane naisterahwas on ette seatud.

Kohtuniku lepituskatse andis tagajärgi. Süüdistaja oli lõpuks nõus leppima tingimusel, kui süüdistataw A. Rosenthal maksab A. Beckmannile kahjude katteks 30 kr.. Sellepärast rahukohtunik otsustas asjatoimetuse lõpetada.

Kolmenädalased aiandus-mesinduse kursused „Wahil“.

Esmaspäewal algawad „Wahil“ kolmenädalased aiandus-mesinduse kursused. Õppejõudeks on hrad Reinik, Hinnow, Lange ja Daawel. Õppetöö on korraldatud nii, et hommikupoole wõetakse läbi teoreetilist osa, kuna praktilised tööd aias ja peamiselt mesilas tehakse pealeõhtut. Kursuslastel on wõimalik saada kohapeal ka korterit odawa hinna eest.

Eksporttapamajad kuldjaamade wõrku arendama.

Nagu eksporttapamajade ringkondadest kuuleme, on neil kawatsus kuldjaamade wõrgu laiendamiseks energilisemalt tegutsema hakata. Riigi abirahaga loodetakse katta osa kuldi ostuhinda, kusjuures teine osa jääks laenuna kuni kuldi lepingu aja kestwuseni.

Daanlaste kontsert leidis poolehoidu.

Daani „Studenter Sangforeiningeni“ laulumeeste kontsert neljapäeva õhtul Eesti Üliõpilaste Seltsi ruumes sai meie akadeemilise pere ja teiste lauluarmastajate poolt suure tähelepanu osaliseks, mida näitas ka rohke osawõtt kontserdist.

Ettekanded wõeti eranditult wastu tugewa aplausiga. Üliõpilaskonna esimees H. Paalman terwitas waheajal külalisi ja andis üle koorile loorberipärja. Eesti Üliõpilaste Seltsi nimel terwitas külalisi ja andis üle pärja üliõp. Ilmar Tõnisson. Akadeemilise meeskoori poolt andis pärja ja terwitas üliõp. Peerna.

Kontserdi lõpul laulis koor Eesti hümni sakseeelses tõlkes ja Daani hümni.

330 suguemist Tartust Wenemaale.

Lõppewa nädala kolme päewa jooksul laaditi Tartu eksporttapamajast 330 suguemist Wenemaale. Wenelased praakisid umbes 25 protsent wälja, peaasjalikult nõrkade jalgade ja wähese nisade arwu pärast.

Tähelepanu wäärt on, et wankritega kokkutoodawad sead Moisekatsi ja Wõru ümbrusest on paremad kui Tartu lähemast ümbrusest toodawad sead, mida nähtawasti tuleb seletada fugulawade mõjuga. Halbu sigu tuleb Kaarepere ja Jõgewa ümbrusest, kus nähtawasti wähe inglise kulte.

Taimekaswatuse osa Tartu näitusel.

Kuna tänawune Tallinna näitus peetakse juba juunis, ei ole seal wõimalik taimekaswatuse osakonda kuigi laias ulatuses wälja arendada, sest põllutöö on alles algamas. Taimekaswatuse ala kujuneb täiuslikumaks Tartu põllumajanduse ja tööstuse näitusel, wõttes märksa laiema ulatuse eelmisest aastatest.

Arwesse wõttes töö laia ulatust on põllumeesteieltsi poolt taimekaswatuse osakonna korraldamisega juba alguse tehtud. Neil päewil toimetati taimekaswatuse eriosakonna toimkonna wolimisi. Toimkonna juhatajaks waliti maa-agronoom Anderson ja liikmeiks aiandusе eriteadlased A. Lange ja K. Hinno, assist. A. Truu ja agronoomid E. Westrold (Tartust), H. Sild (Elwast), W. Weske (Otepää), A. Bluum (Kambja), E. Woitk (Torma), O. Kermas (Woldi), O. Poom (Wõnnu), K. Tarik (Jõgewa) ja W. Roos (Kohtwere — Alatskiwilt).

Eile peeti Tartus jaoskonnaagronoomide ja eriteadlaste koosolekul, kus taimekaswatuse eriosa ulatus tuli kindlaksmääramisele. Aluti seisukohale, et tänawu eriti heinakaswatuse osakonda tuleks wälja arendada, kuna seni heinakaswatuse alal ei ole eriliisi edusamme saawutatud. Heinakaswatuse arendamise kohta on küllaldaselt nurinusi toimetatud, samuti rohkesti kirjutatud, kuid ilma demonstratsioonideta selle töö mõju on olnud minimaalne.

Suuremas ulatuses tahetakse wälja arendada ka aiandust, põldtaimekaswatust, metsandust, seemne- ja sordiwiljelemiskaswatust ja muid taimekaswatuse alasid. Wähe tähtsam on tänawu seisukord rukkiga, kus tali üldiselt liiga teinud, ja risthõinaga, kus õõkiilmad lehti rikkunud. Siiski loodetakse ka neil aladel edu saawutada.

Tartust sõidawad tuletõrje liidu peakoosolekule.

Pühapäeval peetakse Haapsalus tuletõrje liidu peakoosolekut. Tartust sõidab sellest osa wõtma 13 esindajat, nimelt: A. Punga, K. Becker, T. Wedler, S. Muchell, O. Jakobson, M. Pärn, A. Willemson. A. Reinkordt, E. Weckram, A. Siska, W. Teas, J. Klade ja dr. W. Lindeberg.

Wäljasõit Rannapungerjasse.

Tartu Wabatahtliku Tuletõrje muusika jaoskond korraldab aurik „Taaraga“ laupäewal, 20. juunil kell 10 õhtul lõbusõidu Rannapungerjale, kus rohkesti männimetsa ja ilus liiwane supelrand. Tagasisõit on pühapäewal, 21. juunil kell 4 p. l.

Sõiduhind edasi-tagasi: täiskaswanuil 2 kr. ja lastel 1 kr. Laewal ilutulestik ja hea tuju eest hoolitseb orkester.

Sõiduks pääsmed saada laewakontoris, A. Püügi kaupl. Rüütli tän. nr. 8 ja „Rahwakasu“ riideäris Poe tän.

„Teeraha“ parematele lõpetajatele.

Endiste aastate eeskujul annetas adw. O. Rütli ka tänawu 100 kr. E.N.K.S. tütarlaste gümnaasiumi parematele lõpetajatele n. n. „teerahaks“. See summa jagati cum laude lõpetanud Nora Sellep'i ja Hilda Ehrenbusch'i wahel wõrdselt.

Korraldusi kalaturul.

Linnawalitsusel on kawatsus hakata kalaturu platse ümberplaneerima, et neid muuta ühejuurusteks. Uute kioskide küsimus on ka kõne all olnud, sest praegused on juba ajast ja arust ning näewad üsna näotud wälja, eriti Auriku tänawa poolt küljest waadates. Kuid see küsimus jäi weel lahtiseks.

Linna teise apteegi awamine edasi lükatud.

Omal wiimasel koosolekul arutas linnawalitsus teise linna apteegi awamise küsimust. Kuna apteegi awamiseks praegu tarwilikku kapitali ei ole, otsustas linnawalitsus apteegi awamise küsimuse määramata aja peale edasi lükata.

9 aastat kestnud protsess kindlustusseltsiga.

Miljonile kaswas 600.000 senti juure.

Riigikohtus jõudis lõpule 9 aastat kestnud protsess kindlustuseltsi „Eesti Lloydiga“ miljonilise kahjutasu nõudmise pärast. Kohus mõistis kahjutasu nõudjale Johannes Beekmannile wälja.

Harjumaal Rannamõisa suwituskohas põles ööisel wastu 1. aprilli 1922. aastal Johannes Beekmanni poolt riigi käest renditud suwemaja nr. 28 ühes seesolewa kraamiga. Suwemajas leidus Joh. Beekmanni wallaswara oli kindlustatud „Eesti Lloydis“ ühe miljon sendi eest. Peale tulekahju käisid kindlustusseltsi esitajad kohal ja hindasid allesjäänud wallaswara 5000 sendile. Joh. Beekmann jäi 995 000 sendise kahjutasusummaga rahule. Hiljem kindlustusselts hakkas aga wähem pakkuma, millega nõudja ei leppinud.

Wahepeal oli toimetatud ka kriminaaljuurdlust põlemise asjas. Prokurör oli aga asja ära lõpetanud, leides, et tegemist on õnnetusjuhusega. „Eesti Lloydi“ kaebuse põhjal wõeti asi weel kord üles, kuid Tallinna-Haapsalu rahukogu lõpetas selle 1925. a. suwel.

Oma kahjutasusumma kätteaamiseks esitas Joh. Beekmann kohtule nõudmise. Tallinna-Haapsalu rahukogu lükkas nõudmise tagasi, leides, et see on aegunud. Nimelt oli poliisis tingimine üles seatud, et kui 6 kuu jooksul pole nõudmine kindlustusseltsi wastu kohtulikule arutusele antud, kaotab kindlustaja õiguse nõudmiseks. Kohtupalat kinnitas selle otsuse.

Riigikohus aga leidis, et see poliisi tingimus pole maksew ja nõude aegumise aeg on sel alal üldine, tähendab 10 aastat.

Kohtupalat teistkordsel arutamisel käesolewa aasta märtsikuu lõpul otsustas Joh. Beekmanni kasuks wälja mõista „Eesti Lloydilt“ 9625 kr. ühes 6 protsendiga, arwates 30. juunist 1922. aastast. Selle peale oli annud kindlustusselts kassatsioonikaebuse, mis J. Beekmanni palwel wäljaspool järjekorda aruanisele wõeti. Riigikohus otsustas „Eesti Lloydi“ kaebuse tagasi lükata. Sellega saab J. Beekmann oma kahjutasu kätte. Protsendid selle pealt on kaswanud aga wahepeal üle 6000 kr., nii et kahju kaetakse juba pooleteisekordselt.

Möödunud aasta Tartu linna laenukassas.

Pantide arw wähenenud, laenusumma tõusnud.

Suuremaks muudatuseks Tartu linna laenukassale on olnud 1930./31. a. eelarweaastal uutesse ruumidesse ülekolimine, mis teostus lootusega, et uued ruumid suuremad endistest — awaramad wõimalused annawad tegutsemiseks, kuid lootused siiski ei teostunud, kuna ainult pooled lubatud ruumidest oli wõimalik kätte saada. Oldi sunnitud pantide wastuwõtmist piirama. Loodetawasti käesolewal eelarweaastal saab pandimaja kõik ruumid kätte ja laheneb aastaid kestnud ruumide kitsikus.

Sellepeale waatamata, et ruumide tõttu oli tegutsemine piiratud, suutis laenukassa 1217 kr. puhaskasu rohkem anda kui eelarwes ette nähtud. Operatsioonideks oli kasutada 148.786 kr. Kassa üldine läbikäik oli 737.752 kr., see oleks keskmiselt 2580 kr. päewas, eelmisel aastal oli päewa keskmine läbikäik 1957 kr. päewas.

Wastu on wõetud aasta jooksul 20.257 panti ja wälja ostetud 19.075 panti.

Pante oli ladus tänawu 1. aprillil 13.781 numbrit, mille all laenu 145.008 kr. Eelmisel aastal oli pante 13998 numbrit ja nende all laenu 144.443 kr. Seega on pantide arw wähenenud, kuid laenu summa tõusnud. See näitab, et on panditud suurema wäärtusega asju kui eelmisel aastal. Keskmine laen pandi kohta on 10,36 kr.

Oksjoni ülejääke oli aasta alul wäljawõtmata 6095,92 kr. Aasta jooksul tuli juure 4581,54 kr. Aasta kestel nõuti wälja 2459,96 kr. 1. aprillils oli wäljawõtmata ülejääke 8217,50 kr.

Huuburg Peetriturule ja Turu tän.

Linna linniswara ja korterikomisjonis **oli** kõne all puuturu korraldamise küsimus. Komisjon asus seisukohale, et koormast puumüüjad tuleks wiia Turu tän. lõppu wabale platsile ja Peetriturule. Wiimasel kohal wõiks kaubelda ka maalt toodud ehitusmaterjaliga, nagu palgid, lauad ja liiw.

Uus ametnik linna majandusosakonnas.

Oma wiimasel koosolekul walis linnawalitsus majandusosakonda ametnikuks pensionile läinud Mikelsaare asemele F. Munka. Wiimane on töötanud kauemat aega rahukogus kantseleijõuna ja Narwa-Peiseritaguste maade linnistuskomisjoni sekretärina. Sellele kohale kandideeris 60 isikut.

Elanikud lahkusid hädaohtlikust majast.

Kopka mõisa endisest moonamajadest on kivimaja niiwõrt lagunenud, et eriteadlaste arwates wõiwad seinad kokku wariseda. Müüdi on linnawalitsuse korraldusel sealt elanikud lahkunud. Neile anti korter kõrwalasuwas puumajas, kus mõned korterid wabanesid.

Baptisti noored Tartus.

Eile awati Immaanueli baptisti kogduse palwelas üle-Eestimaaline noorsoo aasta-konwerents Saadikuid ja kõrlalisi oli kokku tulnud üle 80. Muuhulgas wiibiwad siin misjoni arst dr. Meliita Marley Egiptusest, kes omal ajal lõpetas Tartu ülikooli arstiteaduskonna; baptisti liidu juhataja juri. J. Lipstok ja noorsooliidu juhataja mag. Tõrk.

Peale rahwarikka terwistuskoosoleku neljapäeva õhtul kuulati esimesel istungil noorsootegewuse aruandeid, mis märkisid edu mitmel alal. Peale aruannete konwerents kuulas referaate: „Esimesi kiri baptistide ajaloos“ ja „Baptisti noored kodumaa walgusena“. Waheaegadel külastati ülikooli muuseume ja tähetorni.

Tänuwaldus.

Tartu näituse auhindadeks on määranud õllewabrik a-s. A. Le Coq 100 kr. toetust. Annetajale awaldab südamlikku tänu

Eesti Põllum. Selts Tartus.

Tartu telegrahwis seismajäänud telegrammid.

Hirschfeldt, Jaasla, Arrak, Paul Witt, Otto Krause.

Tellige ja ostke

naiste ja meeste valmisriided
ainult kõige suuremast Eesti riide ja valmisriiete kauplusest

Karl Abel Tartus, Kaubahoov 8.

Kirikliku teated.

Ülikooli kirik. Jumalateenistused ühiselt Paulruse kogudusega Pauluse kirikus. Kantseleiünnid Pauluse kiriku kantseleis teisip., neljap. ja laup. kl. 10—12. Rahamägi.

Peetri kirik. Pühapäeval, 14. juunil jumalateenistus armulauaga kl. 5 p.l. Õp. Rutopõld.

Peetri kirk. Pühapäeval, 14. juunil kell 10 hom. jumalateenistus armulauaga. Õp. J. Treumann.

Maarja kirik. Pühapäeval, 14. juunil kl 10 e.l. jumalateenistus armulauaga. Õp. O. Frey. Kell 4 p.l. jumalateenistus laululehtedega Luunjas, Sabal. Õp. R. Funcke.

Aleksandri kirik. Laupäeval, 13. juunil kell 7 õhtuteenistus. Koorilaul. Pühapäeval, 14. juunil kell 10 jumalateenistus armulauaga. Pärt kell ½10. Kogudusе- ja koorilaul. Jumalateenistusi peab ja juhlustab preester M. Wenesaar.

Sinine Rist ja 2. Metodisti kog. Laupäeval kell 8 õht. palwekoosolek. Pühapäeval kell 8 hom pühitsus- ja kell 4 p.l. ewangelisatsioonikoosolek. Kell 6 õht. aasta-peakoosolek. Palutakse kõiki liikmeid osa wõtma. Juhatus.

Immaanueli baptisti kogudus, Aleksandri t. 26. 13. ktp. kl. 8 õht. noorsoo konwerentsi puhul kõnelewad dr. M. Marley Egiptuse misjonist ja liidu esimees J. Lipstok Haapsalust. ühiskoor, kawa-laululeht. K. Kaups.

Elwa kirik. Pühapäeval, 14 juunil kell 11 jumalateenistus surmaial. Laululeht. Õp. A. Bender.

Kambja kirik. Pühapäeval, 14. juunil kell ½11 jumalateenistus armulauaga. Koorilaul. Peale jumalateenistust waimulik kontsert ülikooli kog. laulufelts „Cantate Domino“ segakoori poolt helikunstnik A. Karafini juhatusel. Solist pr. A. Kopli-Wiegandt. Orelil A. Karafin. Kawad à 35 senti.

Ahja-Kärsa kirik. Pühapäeval, 14. juunil on kirikus jumalateenistus armulauaga kell 10 ja selle järele surnuaiapüha Kärsal. Laululeht. Õhtul kirikus tänu- ja palweteenistus. Jumalateenistusi peab ja juhlustab ülempreester A. Laar Tartust.

Ülikool.

Ülikooli lõpetajad.

Kewadsemestri lõpul sunnistati ülikooli lõpetamuks:

Arstiteaduskonnas: Ernst Behse (cum laude), Leonhard Nanzow (cum laude), Braina Bleiel (cum laude), Karl Laans (cum laude), Apollon Spridis (cum laude), Ilmar Wöhrmann (cum laude), Kira Bichele, Hilda Habak, Marta Ploom, Helene Sepp, Friedrich Etzold, Walentina Koktshajew, Hilda Milwe, Linda Hermann, Salme Talew, Adda Merjam-Marithnow, Otto Wendor, Selma Laurberg.

Farmaatsia-osakonnas: Nadeshda Paiwel, Louise Fricke, Bernhard Luht, Adalbert Mikk, Johannes Reinhold.

Agronoomia-osakonnas: Nikolai Ewert, Joh. Pullerits (cum laude), Artur Tomiste, Artur Wajk (cum laude), Walter Kiwi, Johannes Hirich, Eduard Reissa, Kristjan Jaama, Endel Wint.

Metsaosakonnas: Albert Loskit, Johannes Haugas, Elmar Kohh.

Kehakasvatuse osakonna lõpetajid 1. lennuna järgmised üliõpilased: Karl Lang (cum laude), Magdaleena Lang (cum laude), Lille Ploompuu (cum laude), Johannes Langel (cum laude), Oleg Taechella (cum laude), Woldemar Loodla (cum laude), Hugo Pauskar (cum laude), Oskar Mõttus, Arnold Lukin, Erich Haamer, Joh. Laurson, Joh. Kütt, Feliks Tammann, Margit Rezold, Karl Parek, Agnes Kiwi, Joh. Nõges, Loida Krieger, Marta Treiel, Grete Lohuaru, Wera Ruschkewitz, Karl Tolpal, Hilda Rääli, Arnold Niggol, Bernhard Leppik, Ewald Sild, Orest Ilwes, Anna Praks, Asta Klamm, Erich Lukki, Linda Lest, Gerda Mõttus, Harald Kallas Rosine Week, Joh. Lest, Endel Arand Elise Mihkelson, Ilse Ahlun ja wabakuulajad: August Jõgi (cum laude) ning Karl Raamat.

Filosoofiateaduskonnas: Marta Blum (eesti keel), Erich Jaanwerk (germ fil.), Harriette Jürgenson (ingl. fil.), Marie Ots (eesti keel), Dagmar Pitsar (ingl. fil.) Marie Pödder (rahwaluule), Linda Roth (rahwaluule), Helmut Speer (ajalugu), Anneliese Tensing (ingl. fil.), Wanda Truwerk (rom. fil.), Salme Weske (filosoofia), Elisabeth Unt (eesti keel).

Õigusteaduskonnas: Paul Aawik, Peet Anson, Jaan Bulkin, Wold Israel, Elmar Just, Johannes Kalmann, Leonid Kaart, Walentin Keder, Aleksander Kepp, Karl Lill, Ernst Ottan, Aleksander Peel, Helene Poskal-Niinemann, Mikk Põlde, Arved Roismann, Karl Sider, Emil Tomson, Joh. Treifeld.

Majandusosakonnas: Elmar Asmus, Helmi Akkermann, Eugenie Böstrow, Harry Goldberg, Robert Järw, Aleksandra Drewerk, Joh. Kangur, Paul Kitterpant, Karl Kivpasto, Alide Lüle, Lisbeth Matthiesson, Jüri Priioja, Ludwig Parkas, Wold. Ploom, Hildegard Pahlberg, Olga Rakow, Hilda Saarts, Hans Sulg, Otto Treier, Leida Torw, Eleonore Weeb.

Ülikooli lõpetajid

mat.-loodusteadusk.: Erich Eckard, Hermann Eisenschmidt ja Boris Lindquist (kõik cum laude), Olaf Lehtmets, Karl Pärro;

magistrikraadiga: Ants Nurklik (geophys.), Gunnar Franz (chem.).

Õigusteaduskonnas: A. Külaots, Mihkel Laas, Georg Lagus, Johann Lagus, Alex. Mihkels, Joh. Pekkar, Alfred Sanepla, Leonh. Tiseln, Ew. Walder.

Filosoofiateaduskonnas: Salme Käsper, Elise Kull (ingl. fil.), Helene Mugasto, (rahwaluule), Gerda Brefinsky (germaani fil.).

Loomaarstiteadusk.: Ferd. Anniko ja Wassilius Treimann.

Doktori kraadi

arstiteaduse alal omandades said wastatwad diplomid Harald Perli ja Jüri Grünthal.

Soome stipendium.

Soome walitsusalt Eesti jaoks määratud 2 stipendiumi saajaks on ülikool otsustanud esitada üliõpilased Kristina Kadak (phil.) ja Endel Wint (agr.)

Teadusliku otstarbel wälismaale

sõidawad prof. P. Kogerman, prof. A. Pallis, prof. T. Lippmaa, prof. J. Tjutrjumow, prof. E. Kiecker, prof. J. Mägiste, prof. H. Mutschmann, prof. W. Süss, prof. J. Mark, dotsent F. Laja, prof. E. Roots ja prof. H. Richter.

Asetäitjateks

wälismaale sõitwate õppejõudude asemele kinnitati: prof. H. Partsi asetäitjaks — assistent H. Sogenbits, prof. J. Miländeri asemele — eradotsent Kleitsman, prof. M. Brejowsky asemele — eradotsent dr. med. K. Lellep.

Ametisse kinnitati.

dr. F. Grant — 1. sisehaigusie kliiniku noorema assistendiks edasi, dr. Elisabeth Birkenthal — sama kliiniku laborandiks, stud. Ilo Sibul — füsioloogia inst. noorema assistendi k.t. tagasiastunud assistent dr. med. Renata Beckmanni asemele, dr. Fr. Kienast — 2. sisehaiguste kliiniku nooremaks assistendiks edasi.

Ülikooli rektor prof. J. Köpp

wiibib juba puhkusel, tema kohuseid täidab praegu prorektor prof. H. Koppel.

Tähelepanemiseks ülikooli astujaile.

Soowiatwaldused ülikooli sisseastumiseks esitatakse kuni 1. sept. s.a. ülikooli rektori nimele ja kirjutatakse lihtpaberile (täie poogna esimesel küljel). Soowiatwaldustele lisatakse juure algkirjas: 1) küpsustunnistus ühes lõhärakirjaga, 2) sünnitunnistus ühes lõõrakirjaga, 3) riikliku kondjuse kohta käiw tunnistus ühes lõhärakirjaga (wõib ka olla isikutunnistusest kinnitatud äraliri), 4) sõjawäeteenistuse kohta käiwa tunnistuse kinnitatud äraliri ja 5) 3 päewapilti, millest üks olgu tõestatud kas koolijuhataja wõi mõne muu ametliku asutuse poolt.

Toimetusele saadetud kiri.

W. a. „Postimehe“ toimetus.

Teie lugupeetud lehes nr. 154, 11. juunil s.a. kirikupäewa kirjelduses pole prof. Rahamäe aruanne õieti edasi antud. Kirikupäewa juhatus teatab, et aruandja pole öelnud, et majanduslikud raskused on „kirikuelule halwatwalt mõjunud“, waid ümberpöördult rõhutas aruandja, et „kui elus tulewad esile majanduslikud raskused, siis kirikus, ka majanduslik külg muutub paremaks“. Rooma-katoliku kiriku piiddeid pundutades üksi aruandja, et need pole tagajärgi annud, sest rooma-katol. kiriku on aasta jooksul läinud ainult 1 iisk, kuna rooma-katol. kirikust on ülle tulnud 7 inimest. Eesti ev.-lut. usu kirikus ei ole mitte „kolm koori“ laulus nõrgad, waid kolmes koguduses on laul nõrk, mida aruandja oma ettekandes ette tõi.

Seda õiendust palub kirikupäewa juhatus awaldada.

M. Nõmmik, kirikup. abijuhat.
Õp. R. Jõgis, kirikup. peasekr.

Muutlik pilwitus, soem.

Laupäeval keskmise kiirusega läänekaarte tuuli, muutlik pilwitus. Ida-Eestis öösel wihma. Temperatuur 8 kraadist öösel kuni 18 kr. päeval.

Ülewaade reedel, 12. juunil.

Eilne Lõuna-Rootsi äärekõiminimum liikudes mööduwad öösel üle Läti ja Lõuna-Eesti Läänemeresse, on ühinenud Põhja-Skandinaawia madalrõhkkonnaga. Seetõttu sadas Eestis ja Lätis öösel wihma. Kõrgerõhkkonnad püsiwad endiselt Grönimaal ja Wahemeremail ning Alpidel. Temperatuur Skandinaawias tõusnud, Läänemeresse ja Loode-Eestis wihmasaju tõttu wähe langenud, mujal endine. Eestis oli eile keskpäeval 17—19 kraadi, öösel 8—11 kraadi ja hommikul 8—14 kraadi sooja.

Tartu ujulas

oli weesoojus reede lõuna ajal 14,2 kr. C.

Wastutaw toimetaja Oskar Mänd.
Wäljaandja Eesti Kirjastus-Ühisus „Postimees“.
Trükitud „Postimehe“ trükikojas, Tartus.

Tulge kõik ÜENÜ juubelipidustustele!

TARTUS, 13. JA 14. JUUNIL.

Tartu Vesiravila

A-S. Tartu Pärmivabriku juures
Dir. dr. med. prof. L. PUUSEPP.
Tartus, Pikk tän. nr. 62-64. Kõnetraat 34.

Ambulatoorne ja kliiniline ravimine.

Ravitakse:

Närvi-, lihaste-, liigeste ja ainevahetuse haigusi.

Pärmivedeliku, süsihappe ja teised vannid, raba pakkimised, dušid, elektri- ja valgustusravi. Massaaž. Asutis on avatud kella 10—8 õhtul. Juhatus.

Teatan, et võetakse vastu

uusi kasvandikke

politseikooli kõrgemasse klassi.

Sooviavaldajail esitada palve politseikooli direktorile (Tallinn, Lai tänav nr. 48) Palvele lisada juure: lühike elulookirjeldus, 2) ärakirjad a) isikutunnistusest, b) kaitseväeteenistuse tunnistusest, c) kaitseväe teenistuslehest, 8) haridustunnistus, 4) arstitunnistus (linna-, maa-, jaoskonna- või politsei usaldusarstilt), 5) karistamattuse tunnistus, 6) teenistuskiri endisest teenistuskohast, 7) päevapilt. Palvele lisada tempelmaksu 50 sendi ja iga lisa jaoks 10 sendi eest.

Politseikooli direktor.

Uusi «Riigi Teatajas» nr. 31 k. a. avaldatud vormi järele valmistatud

põllutööliste palgaraamatuid

ja ka seni tarvitatud vormi järele pakub
„POSTIMEHE“ RAAMATUKAUPLUS
Tartus, Suurturg nr. 16.

Pinna tarvitajad, varustage endid heade männi

põletispindega.

Müüa Riia tän. Raudtee silla juures. Kr. 8.— s. H. KAAL.

Äri lõpetamisel ostate pool muidu
Tartus, Riia tn. 38, kellasepaärist

Austria vikatid

vastutusega **„Wölt“** ja **„Austria Brilliant-teras“** Eesti Majand. Ministeeriumis patenteeritud, soovitab suurel ja väiksel arvul väga mõõdukate hindadega

Ainuesitus Eestis:

B. KOFKIN

Tartus, Kaubahoov nr. 23. Telef. 6-67.

ILMUS:

Eesti kehakultuuri aastaraamat V

Tähelik ülevaade Eesti spordilikumisest. Hulga piltidega, 135 lhk., väljaanne valgel kirjutuspaberil, kauni kaanepildiga.

Hind ainult 1 kroon.

Üldine pealadu:
„POSTIMEHE“ raamatukauplus,
Tartus, Suurturg nr. 16.

Tähelepanuks taluostjatele!

OKSJONIKUULUTUS.

27. juunil s. a. müüakse enampakkumisel Tartus, rahukogu hoones, Veski tän. 32, suur vakutalukoht Mäe-Vagula (eraldatud Juba mõisast), missugune asub Võru linnast 3 kilom. kaugusel ja mille suurus umbes 100 dessatini, ehk 300 vakamaad (põllumaa, heinamaa ja mets). Nimetatud krundist jookseb läbi jõgi. Krundil asub telliskivitööstus, niisama tarvilised eluruumid ja karjalaudad. Lähemaid teateid saab Tallinnas, Dunkri tän. 2, hra Kisseleff'ilt. Pakkumine algab Kr. 10.000.—

Lasteleht nr. 6 ilmunud.

Tööpakkumised

Õpilasi
piiratud arvul võetakse veel vastu
J. Luksepa juuksetööstuse ärisse
Küüni t. 3.
Austusega
J. Luksep.
dipl. juuksetööstuse meister.

Kohe tarvis kaht viisakat
naisterahvast,
kautsjonivõimulisi, ja **15 naisterahvast**
töö peale. Teat. 24. juunini Elva, postkast 2. F. MAJOR. Töölisi igas linnas. Tarvis üle Eesti.

Tarvis noort
teenijat,
kes hästi pesu peseb ja kõik majas ettetulevad tööd korralikult ära teeb. Lähemalt Raekoja 2—1, II korral.

2 tingseppa
kes spetsialistid puukontsa töös, leiavad kestvat tööd oma põhjadega. Küsida Tapal, postkast 55.

Tüdrukut
maale karja peale tarvis. Küsida Otsingi ärist, Rüütli tn. 13.

Väikest
teatarjast
tarvis. Ilmuda Holmi tän. nr. 9, Paulsoni kaupl., kella 12—2.

Tütarlaps
keskk. esimesist klassest vajab koolivaheajaks mingisugust kergemat teenistust. Pakkum. slt. „Vajan“ all.

Vajatakse vanemat naist
nõudepesijats.
Teateid saab Sõdurite Kodust, Kalda tän. nr. 1.

Vajatakse keskealist
ütsiteenijat,
kes kõik majas ettetulevad tööd teeb. Soovitused nõuetavad. Slt. „535“ all.

Turbalõikajat
tarvis Maramale, Raadi v. Müüa
2 lehma.

Perenaise koha
võib saada haritud noor preili (soovit. venel.) maale, üksiku härra juure. Pakk. slt. sub „Perenaine I“.

Töötsimised

Tasu 30 kr.
sellele, kes võimaldab karskele 30 a. n. meesterahvale koha-tegevuse priikorteriga kas linna või maale, maijatallu, kus puudub meesabi ehk mingisse muusse omavalitsustööstusse. On omal kapital. Teat. palun saata slt. 20. juunini „Tulevik“ all.

Noor neiu
keskkooli lõpetanud, otsib teenistust laste juure, müüjannaks, kassasse linna ehk maale, kantseleisse, tunneb ka raamatupidamist. Omab isiklikud soovitused. Aadr.: Tartu, Riia tän. nr. 1, krt. 4.

Ostmised

Soovin osta maa-apteeki
Teatada slt. sub „Maa-apteek“ 22222“ all.

Sauna
väiksemas linnas soovin osta. Teat. slt. „nr. 9688“ all.

Kõige kasulikumalt ostate, müüte ja vahetate
grammofoni plaate.
Plaadid alates juba 25 sendist. Parandatakse plaate.
Juhime lugupeetud ostjaskonna tähelpanu, et on kohale jõudnud värsked, Kalifornia vere- ja suhkruapelsiinid, banaanid ja sidronid. Mõõdukad hinnad. Suurturg 17 puuviljaäri.

Wähki
ostan kõrge hinna eest. Restoran „Paris“, Suurturg nr. 7.

Müümised

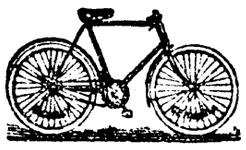

Jalgrattaid
Dollar U. S. A. Humber ja N. S. U.
Suur ladu osasid ja kumme.
Firma OTSING,
Tartus, Rüütli 13, telef. 3-82.

Trükitud ajalehe paberit
makulatuuri
suurel ja väiksel viisil pakub *„Postimehe“ rmtkpl.* Tartus, Suurturg 16.

Maja müüa
Tartu lähedal, suure tee ääres, ühes väikese põllu- ja heinamaaga; väga hea kaupluse koht ja ruumid. Teateid saab Tartus, Raekoja tän. nr. 5, 13. skp. kella 10—12. Mathieseni kauplus, omanikult.

Jalgratas
müüa väga odavasti. Tartus, Riia t. 38, kellasepaäris.

Suur ameerika
kohver
(Trunk) müüa. Näha Rüütli tn. 23. Kuulut. kont.

Lokomobil
müüa headel tingim., väike pruugitud, 12 hob. j. Teateid saab Majaomanikkude seltsi einelauapidajalt Tartus, Tähe tän. nr. 29.

10 H. P.
isesõltjagarnituur
ja 3 H. P.
lokomobill
müüa. Tingimused head. Mõisaküla, Pärnu tn. 8.
KRAUT.

3 maja
kesklinna, 15% sissetulekuga, 18.000 kr. eest müüa ja väike maja äriruumiga 4000 kr. eest. Teat. Jaama t. nr. 39—3.

Müüa uus
kohver-grammofon.
Tähe nr. 9, krt. 4. Näha kella 3—7.

Tugev
tööhobune
odavasti müüa. Väike-Maarjamõisa 2.

Sõiduauto ja mootorpaat
odavalt müüa. Küsida Narva t. 42. ärist.

Vähe tarvitatud meester.
jalgratas
müüa. Elisabeti t. nr. 18—5, II korral.

Jaan Simonson ELWAS
Kesk tän. nr. 6 müüb **Postimehe** ja **„Maamehe“ üksikuid numbreid** ja võtab tellimisi ja kuulutusi vastu.

„Vanemuise“ aed.
Laupäeval, 13. juunil kl. 9 õht.
ÜENÜ
10 a. juubeli puhul
Eesti õhtu
aias ja saalis.
Pääsetähed 50 senti.

Pühapäeval, 14. juunil
kell 12 päeva
SUMFOONIA KONTSERT
Juhatab E. TUBIN.
Solist E. KRUUDA.
Pääsetähed 45 senti, kooliöp. 25 senti.

Kell ½9 õhtul.
ÜENÜ
Lõpu-pidu
Aias ja saalis **tants.**
Pääsetähed 75 senti ühes tantsuga.

Korteripakkumised

Päikesepaistel., soe, esimesel korral
korter
3 tuba, veranda ja köök ja üks tuba ja köök ära anda Tähe 56, hoovis.

Soe vaikne kahetoaline
korter
kööginga, aia sees, välja üürida. Soovitav väike intelligent perekond. Võru t. 48, kella 9—1 ja 3—8.

Korter
5 tuba kõrvalruumidega üürile anda. Küsida Kastani tän. 87—1.

Toolse rannas, Kunda lõgidal on ilus 4-toal.
suvila
üürile anda. Küsida Jakobi t. 52. Sealsamas ilus remont. 5-toal. elektrivalg. päikesepaisteline
korter
suures aias verandaga vaba.

Möbl. tuba ja tiibklaver
välja üürida Herne 40—1. Tulla 1—3 ja õhtul 6—8.

Üürile anda
tuba
ja köök kesklinnas, elektri ja veevärgiga. Soovi korral mööbliga. Küsida Kaubahoov 9.

Ilusad päikesepaistelised erasissekäiguga
mööbliga toad
odavasti üürile anda Vabriku tän. 2, krt. 4, II korral.

2 möbl. tuba
kööginga ja erasissekäiguga üürile anda Promenadi 3—3.

Mööbliga tuba
ära anda puhtas ametis käijale isikule. Väike-Tähe tän. nr. 10—7.

Elukorter
odavasti välja anda Riia maantee 30.

Möbl. tuba
erasisek. puhtas ametis käijale ära anda. Linda tän. nr. 3—2.

Pukas, käidavas kohas
pagari äriruumid
ühes sisseseadega välja anda. Teat saab Pukast „Ovo“ [illegible]

Moe-, pudu- & pesuäri
Venn. Lepp
TARTUS, KAUBAHOOV 2, PROMENADI 2
soovitab rikkalikus valikus:
Triik-, võrk- ja tennissärke
Supel- ja *võimlemistrikoosid*
Sukki ja sokke. Naistepesu
Siidi- ja villaseid pluusisid
Kaelasidemeid
Siidikaelasalle
Vihma- ja päevavarje
Talutuskeppe
Tenniskingi j. n. e.
Kaabusid
Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väiksel arvul.

KES EI USU — KATSESTAGU!
MILLER
AUTOKUMM VÕISTLEB KÕIKIDEGA
ETA
KES KATSESTAB — JÄÄB TA JUURE

Nõudke kirjandust ainuesindajalt Eestis
AKTSIA SELTS
A. ROSENWALD & CO
TARTUS, SUURTURG 8. TEL 300
VILJANDIS, VAIKETURG 5. TEL. 12

Tartu Linnakoolivalitsus teatab, et likvideeritavate Tehnika- ja Reaalgümnaasiumi asemel avatava uue keskkooli
direktori, inspektori ja õpetajate ning kooliarsti kohad on vabad, arvates 1. aug 1931. a. Nim. kohtadele valimiseks on eesõigus endisil täh. koolide õppejõududel, kuid üles anda võivad ka teised vastava kutsega kandidaadid.
Tempelmaksustatud sooviavaldised (50 s. riigi-. 25 s. linnakantseleimaks ja 10 s. igalt lisalt) palutakse esitada koolivalitsusele hiljemini 20. juuniks s. a.
Tartus, 12. juunil 1931. a.
Nr. 977.
Tartu Linnakoolivalitsus.

LUX
För all fintvätt
Seebihelbed „Lux“
parim abinõu villase ja siidi pesemiseks.
Müügil ainult originaalpakkides.
Igalpool saadaval.

Korter
5 toa, veranda ja kõrvalruumidega, keset aeda, kohe väljaüürida. Näha 3—5. Tiigi t. 5.

Nüüd veel tugevam!

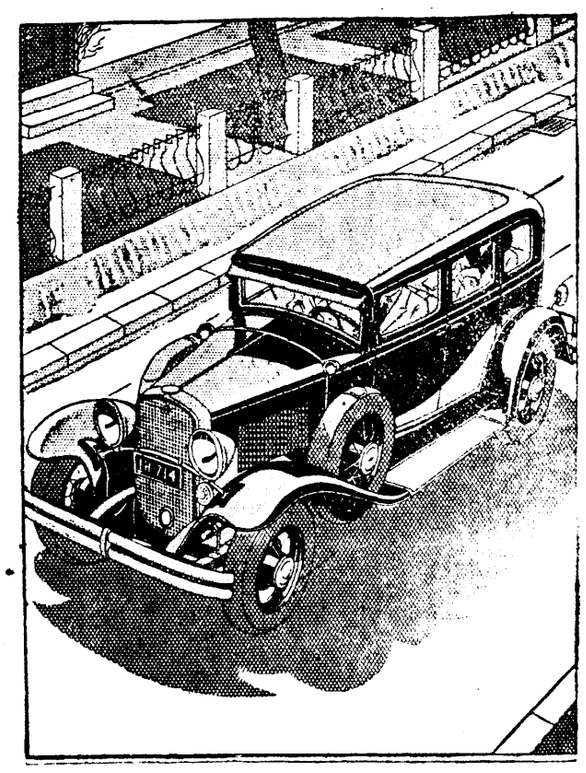

Kas olete proovinud uut Chevrolet Sixi? See on eriti konstrueeritud meie sõiduoludesse sobivaks. Endine jõud ja pöördevus, kuid tugevam alus, tugevam ja kaunim Fischerkere, parem juhtseadis ja suuremad pidurid.

Tänavune Chevrolet on eriti konstrueeritud ka kõige halvematelgi teedel sõiduks. Peale eelpool tähendatud paremuste on sel: 50 H. J. 6-silindriline mootor — tugevam esitelg — tugevamad kaitseplekid — uued ühendusrauad — endiselt odav hind.

UUS CHEVROLET SIX
GENERAL MOTORSI VALIKSÕIDUK
Peaesindajad:
J. PUHK & POJAD

Tartu Naisseltsi Majapidamiskoolis
õpilaste wastuwõtmine
on 11., 12. ja 13. juunil ning 27., 28. ja 29. augustil Jaani tän. 14, Naisseltsi käsitöö kaupluses, Raekoja taga, kella 10—2, — kuna kooli kantselei remondi tõttu suletud on.
KOOLIJUHATUS.

Autoomanikud
Teie valik on kerge! Varustage oma sõidukeid ainult Ameerika
GOODYEAR kummidega.
Miks? Sellepärast, et GOODYEAR kummid on kõige paremad ja vastupidavamad, mida tõendab see, et terves maailmas niisama ka Eestis sõidetakse kõige rohkem GOODYEAR kummidel.
Esitus ja ladu:
PAUL LALL Tartus — Promenadi tän. nr. 7. Telef. 4-79

Valga linna koolivalitsus vajab linna I algkoolile
juhatajat.
Tempelmaksustatud sooviavaldused ühes vastavate tunnistuste ja elulookirjeldusega palutakse saata linna koolivalitsusele kuni 1. juulini s. a.
Koolivalitsus.

Teadaanne.
Alates 20. juunist s. a. asub
Tartu linna pudretiwabriku kontor
Raekojas, teisel korral tuba nr. 4.

Äriruum
ühes elukorteriga ja väliste ruumidega käidavas kohas üürile anda. Küsida hra Natuse värvimise vastuvõtmise äris, Raekoja tän. nr. 16, Tartus.

Haaslava-Kurepalus, vastu vallamaja, heas käidavas kohas suure maantee ääres on
toiduainete kauplus
ära anda. Teateid saab sealtsamast omanikult.

Suvitajatele ilusas metsarikkas kohas välja anda
suvila
3 tuba üheskoos ehk eraldi, omnibuseühendus Puka—Tõrva. Aadr.: Leebiku p. ag. M. SIIK.

Toiduainetekauplus
ühes elukorteri ja leivaahjuga kesk linna ära anda. Teateid saab Linda nr. 15, kauplusest.

Korteriotsimised

Korterit
otsitakse 2—3-toalist kööginga vaksali ümbruse linnajaos. Teated kirj. slt. „G. M.“ all.

Kolmeliikm. riigiametniku perekond vajab kohe 3-toal.
korterit
elektrivalgust. Teatada slt. „30—35“ all.

Vajan ühetoalist
korterit
keeduvõimalusega. Teat. slt. „Rutuline“ all.

Otsitakse puhast päikesepoolset
möbl. tuba
20. augustiks Tiigi, Veski, Aia, Õpet., Tähe tän. ümbruses. Teat. jätta „Postim.“ rmtkaupl. „20. aug.“ all.

Kirepi poes
müüb **„Postimehe“** ja **„Maamehe“** üksikuid numbreid ja võtab kuututusi ja tellimisi vastu
pr. L. Lauri.

Dr. med. G. Kornel
Naha-, sugu- ja põiehaigused.
Kella 9—10 ja 5—7.
Naister. kl. 4—5 p. l.
Tartus, Oa tän. nr. 4.

Olen tagasi
ja võtan haigeid vastu kuni 20. s. k. p. II. sisehaiguste kliinikus kella 11—12 e. l.; kodus, Lossi tän. nr. 9, kella 4—5 p. l.
Dr. med. W. Wadi

Dr. H. Mõttus
Naha-, sugu- ja põiehaigused.
Kõnet. 5—7, pühap. 9—11.
Naister. 4—5 ärip.
Kokkuleppel ka teisel ajal.
Tartus, Uueturu tän. 4.

Dr. H. Piirako
Naha-, sugu- ja sisehaigused.
Kosmeetika.
Vastuvõtmine igal ajal.
Tartus, Raatuse tän. 12

Dr. A. LENZNER
Naha- ja suguhaigused. Kosmeetika.
Kõnet. 10—12 ja 5—7, pühap. 10—12. Soovikorral ka teisel kella ajal kokkuleppe järele.
Tartus, Rüütli t. 25—4
(Vastu Jaani kirikut).

Elan nüüd
Vana tän. 17.
Ämmaemand Soosaar-Grünwald.

Ämmaemand-masseerija
E. ELLER
Tartus, Raekoja tän. 9
(sissekäik Holmi tän. 1).

Ämmaproua
A. Willmann
Tartus, Narva (Peterburi) **tän. nr. 16.**

Ämmaemand
E. Tomson-Sviker
Tartus, Vana tän. 3—1.

Ämmaemand
S. Amon
Tartus, Poplori tän. 2,
tel. 13-30, vastu Maarja kirikut

Ämmaemand
E. Liibusk
Tartus, Raekoja (Raatuse) tän. nr. 12, III korral.

Oma töö.
Spinninguid ja vedeleid
soovitab
E. Haffner
Aleksandri tän. nr. 24.

Hästi tulutoov sissetöötatud tööstusettevõte vajab tööstuse suurendamiseks
osanikku
kapitaliga 5000—10.000 kr. Soovikorral võib kaasa töötada. Teatada slt. „Tartu tööstus“ all.

Üleilmline kuulsus.
Frenoloog ja
selgeltnägija.
E. M. Kraft.
Tartus, Puu t. nr. 17, k. 2. Ainult 18. juunini.

Ilmakuulus tõeprohv, saatuseõnne selgeltn.
PEEP ASTRO-HIRO.
UUETURU 25.
Hoidke «selgeltnägija» eesti